

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

BETÆNKNING

AFGIVET AF

DET AF FINANSMINISTEREN UNDER 31. MAJ 1938
NEDSATTE UDVALG

ANGAAENDE

FRASKILTE HUSTRUEERS PENSIONSRET

KØBENHAVN
A/S J. H. SCHULTZ BOGTRYKKERI
1939

BETÆNKNING

AFGIVET AF

DET AF FINANSMINISTEREN UNDER 31. MAJ 1938
NEDSATTE UDVALG

ANGAAENDE

FRASKILTE HUSTRUEERS PENSIONSRET

KØBENHAVN
A/S J. H. SCHULTZ BOGTRYKKERI
1939

Indledning.

Under 31. Maj 1938 tilskrev Finansministeren Amtsforvalter for Københavns Amtstuedistrikt *V. E. Thalbitzer* saaledes:

„Spørgsmaalet om at indføre Regler, hvorved der gives fraskilte Hustruer Adgang til Pension eller Andel i saadan ved deres tidligere Ægtefælles Død, har flere Gange været rejst overfor og overvejet i Finansministeriet. Sidst har „Dansk Kvindesamfund“ saavel overfor Finansministeriet som Justitsministeriet fremdraget denne Sag paany og bl. a. henvist til, at der nu i Sverige og Norge er indført hertil sigtende Lovbestemmelser. Samtidig har Københavns Magistrat under en Finansministeriet af Indenrigsministeriet forelagt Sag rettet Forespørgsel om, hvorvidt det kan forventes, at en Vedtægtsændring i de for Københavns Kommunes Tjenestemænd gældende Regler, gaaende ud paa, at disses fraskilte Hustruer under visse nærmere angivne Betingelser faar Ret til Pension ved Mandens Død, vil opnaa Stadfæstelse af Indenrigsministeriet.

Paa den saaledes givne Foranledning har jeg til nærmere Drøftelse af hele dette Spørgsmaal, der berører saavel Tjenestemandslvgivningen som Ægteskabsloven, efter stedfunden Forhandling med Justitsministeren besluttet at nedsætte et Udvalg og skal herved anmode Dem om at indtræde som Medlem af dette Udvalg og som Formand lede dets Arbejde samt til sin Tid foranledige, at der tilstilles mig og Justitsministeren en Redegørelse for Resultatet af Udvalgets Overvejelser.

Samtidig har jeg anmodet følgende om at indtræde som Medlemmer af Udvalget:

Fuldmægtig i Indenrigsministeriet *Ernst Andersen*,
Fuldmægtig i Justitsministeriet, Frøken *Bodil Dybdal*,
Fuldmægtig i Ministeriet for Handel, Industri og Søfart *Ejnar Kryger*,
Formanden for „Dansk Kvindesamfund“, Borgerrepræsentant, Landsretssagfører
Fru Edel Saunte samt
Ekspeditionssekretær i Finansministeriet *H. Salicath*,
der tillige vil varetage Udvalgets Sekretærforretninger.

Udvalget anmodes om i fornødent Omfang at forhandle med Repræsentanter for Statstjenestemændenes Centralorganisationer og Danmarks Lærereforening, som bør have Lejlighed til at fremsætte deres Synspunkter og faa disse optaget i Udvalgets Betænkning.

Forsaavidt der efter Resultatet af Udvalgets Arbejde maatte findes Anledning til Ændring i den bestaaende Lovgivning, er Udvalget bemyndiget til at fremkomme med Forslag herom.“

Udvalget begyndte sit Arbejde den 14. Juni 1938. Efter at Sagen havde været gjort til Genstand for en almindelig Drøftelse i det samlede Udvalg, og der herunder var konstateret Enighed om selve det principielle Spørgsmaal, besluttedes det at

nedsætte et Underudvalg, bestaaende af Amtsforvalter *Thalbitzer*, Landsretssagfører Fru *Edel Saunte* og Ekspeditionssekretær *Salicath*, til at indhente og tilrettelægge de for en mere indgaaende Behandling af Sagen nødvendige Oplysninger, herunder en Oversigt over de nærmeste Landes Lovgivning paa det heromhandlede Omraade og et vist statistisk Materiale, samt til at udarbejde Udkast til Lovregler.

De af Underudvalget udarbejdede Udkast til Lovforslag har været gennemgaaet og behandlet i det samlede Udvalg, som derefter har vedtaget nedenstaaende Betænkning.

Der har indenfor Udvalget været rejst Spørgsmaal om ogsaa at give andre end de foran nævnte Organisationer, som maatte antages at have Interesse i Ændringer paa det heromhandlede Omraade, Lejlighed til at udtale sig angaaende de af Udvalget udarbejdede Udkast til Lovforslag. Udvalgets Flertal har imidlertid ikke fundet Anledning til at træde i Forhandling med andre end de 4 Tjenestemandorganisationer og iøvrigt ment, at en saadan Forhandling vilde falde udenfor den i Kommissoriet givne Bemyndigelse.

1. Den nuværende Ordning.

Pensionslovenes Bestemmelser vedrørende Enke- og Børnepension.

Ved Pensionsloven af 5. Januar 1851 blev der givet Enker efter kgl. Embedsmænd en legalt sikret Adgang til Pension ved deres Ægtefælles Død. Enke-
pension.

Indtil da havde Statsemdsmænds Enker intet Krav haft paa Pension, men Pensioneringen af disse betragtedes i endnu højere Grad end Embedsmændenes egen som en Naadessag, der var afhængig af individuelle Forhold. Saaledes var ifølge Postpensionskassens Regulativ af 19. Juli 1712 Tildeling af Enkepension foruden af Træng betinget af afdødes Fortjenester overfor Staten.

Efter Pensionsloven af 1851 var ifølge § 9 saadanne Enker, hvis Ægteskab var *aldeles ophævet*, inden Manden afgik ved Døden, udelukket fra at erholde Pension. Det kunde have været interessant her, hvor det første Gang ved Lov i dansk Ret fastslaas, at den fraskilte Hustru ikke skal være berettiget til Pension, at faa at vide, af hvilke Grunde man har anset denne Undtagelse fra Regelen for nødvendig, men saavidt det kan ses af Forarbejderne til Loven, har Spørgsmaalet ikke været uddybet nærmere.

Dersom Ægtefællerne ved Dødsfaldet kun var *separerede*, tilkom der derimod den fraseparerede Hustru Enkepension.

Bestemmelsen om, at en Kvinde, hvis Ægteskab er ophævet ved Skilsmisse, ingen Ret har til Pension ved Embedsmandens Død, er gentaget i alle senere Pensionslove og gældende den Dag i Dag, jfr. f. Eks. Pensionsloven for Monarkiets Embedsmænd af 24. Februar 1858 § 11, Lov om Pensionering af de militære Underklasser (Nr. 135) af 20. November 1876 § 8, Lov Nr. 489 af 12. September 1919 om Statens Tjenestemænd § 67 og senest Tjenestemandsløven (Nr. 98) af 31. Marts 1931 § 67, Stk. 1.

Saafernt Tjenestemanden efter Skilsmissen har giftet sig paany og dør inden Hustruen, har denne saaledes Ret til Enkepensionen ubeskaaret.

Om Enkepensionernes Størrelse skal her blot oplyses, at Pensionen, naar Manden selv var pensionsberettiget, udgør $\frac{1}{3}$ af hans Lønningsindtægt; i modsat Fald kun $\frac{1}{5}$. Efter Tjenestemandsløven er Maksimum for Enkepensioner (Grundbeløbet) 4 500 Kr. og Minimum 400 Kr. aarlig.

Tjenestemandsløvens Pensionsbestemmelser kommer ogsaa til Anvendelse paa Tjenestemænd i *Folkeskolen*, jfr. Lærerlønningsloven (Nr. 167) af 28. April 1931 § 40, og paa *Folkekirkens* Tjenestemænd, jfr. Præstelønningslovene Nr. 143 og 144 af 28. April 1931.

I Forbindelse med de gældende Regler om Enkepension skal endnu bemærkes, at den indtil 1919 gældende Ordning, hvorefter Enkens Pensionering til dels skete ved Tegning af Forsikring, hvilken Ordning endnu i et vist Omfang er opretholdt for de inden 1. Oktober 1919 ansatte Tjenestemænd, frembyder forskellige specielle Problemer med Hensyn til de fraskilte Hustruers Rettigheder. — Herom henvises til den af Kontorchef i Finansministeriet *F. H. Eibe* givne Redegørelse, der findes optrykt nedenfor som *Bilag 1*. Pligtig
Enkefor-
sørgelse.

**Børnetillæg
og Børne-
pension.**

Efter den før 1. Oktober 1919 gældende Lovgivning gaves der ingen *Ret* for en Enke efter en Tjenestemand til Pensionstillæg for uforsørgede Børn, ligesom forældrelose Børn efter en Tjenestemand ej heller havde nogen *Ret* til Pension.

Ved Tjenestemandsløven af 12. September 1919 § 66 ændredes Forholdet saaledes, at Enken efter en Tjenestemand fik en *Ret* til Børnetillæg for de Børn (herunder ogsaa Stifbørn og Adoptivbørn) under 18 Aar, overfor hvilke afdøde havde Forsørgelsespligt.

Derimod skete der ingen Forandring med Hensyn til forældrelose Børn, idet disse fremdeles kun fik en af Trang betinget Adgang til Pension.

Først ved Lov Nr. 98 af 31. Marts 1931 om Statens Tjenestemænd § 69 bestemtes det, at der — under tilsvarende Betingelser som fastsat for Enker — tilkom fader- og moderlose Børn (herunder Stifbørn og Adoptivbørn) under 18 Aar af en Tjenestemand Pension.

I Tilfælde, hvor en afdød Tjenestemand havde efterladt Særkuldbørn af et tidligere ved *Skilsmisse* opløst Ægteskab, har man i Praksis tillagt den efterlevende pensionsberettigede Enke Pensionstillæg efter Tjenestemandsløvens § 66 ogsaa for disse Børn, men saaledes at dette udbetales til Moderen (den fraskilte Hustru) som Værge for Børnene.

Dersom Tjenestemanden ikke efter Skilsmissen har giftet sig igen, eller den efterlevende Enke af andet Ægteskab, f. Eks. paa Grund af Tidspunktet for dettes Indgaaelse, jfr. § 67, Stk. 1, ingen *Ret* har til Pension, savnes der derimod Hjemmel til at udbetale Børnetillæg efter § 66, idet dette Tillæg kun ydes som Supplement til en Enkepension.

Regelen i Tjenestemandsløvens § 69 om selvstændig Børnepension har man, forsaavidt angaar den fraskilte Hustrus Børn, anset det for udelukket at anvende, saalænge deres Moder lever, hvorimod den kommer til Anvendelse, naar Moderen er afgaaet ved Døden, uanset om den senere Enke lever eller ej.

Pensionstillægene efter § 66 udgør 180 Kr. for 1 Barn, 330 Kr. for 2 Børn, 450 Kr. for 3 Børn og hvert yderligere Barn 100 Kr.

Børnepensionerne efter Tjenestemandsløvens § 69 udgør 270 Kr. aarlig til hvert Barn.

Kommunale Tjenestemænds Pensionsforhold.

Kommunale Tjenestemænds Pensionsforhold har med enkelte Undtagelser, saaledes som det kommunale Politi inden Enhedspolitiets Oprettelse og de fra tysk Tjeneste ved Genforeningen med Sønderjylland overgaaede Kommunalembudsmand, hidtil ikke været Genstand for Lovgivning, men er her i Landet ordnet ved Vedtægter, udfærdigede af Kommunalbestyrelserne og stadfæstede af Indenrigsministeriet eller Amtsraadet.

Det staar saaledes efter gældende dansk *Ret* i Almindelighed vedkommende Kommune ganske frit for at bestemme, hvorvidt og under hvilke Former der ydes dens Tjenestemænd Pension.

De kommunale Pensionsvedtægter er imidlertid i vidt Omfang fastsat med Tjenestemandsløven som Forbillede, saaledes at kommunale Tjenestemænds Pensionsvilkaar ofte i Hovedtræk svarer til Statens Pensionsordning.

I de Tilfælde, hvor der ved Vedtægterne er hjemlet Adgang til Pension for Enker efter kommunale Tjenestemænd, er det den almindelige Regel, at Retten til Enkepension er betinget af, at Ægteskabet endnu bestaar ved Tjenestemandens Død; i enkelte Tilfælde bortfalder Retten dog ogsaa ved Separation.

Adskillige Kommuner har i de senere Aar overført deres Pensionsforpligtelser til Forsikringselskaber.

Med Hensyn til Personer, for hvem en Pensionsordning er truffet, enten i Form af Pensionskassemedlemskab i en af de af Lov Nr. 183 af 11. Maj 1935 om Tilsyn med Pensionskasser vedtægter, omfattede Kasser, eller ved Tegning af en Pensionsforsikring eller paa anden Maade, Forsikringsaftaler m. m. bemærkes følgende:

Der er ved nævnte Lov ikke opstillet særlige Regler for, om Enkepension skal ydes, eller saafremt dette er Tilfældet dennes Størrelse, men det afhænger alene af Pensionskassens Vedtægter, under hvilke Former der udbetales Pension.

Naar Enkepension ydes, er det imidlertid almindelig Praksis, at Retten til Enkepension ophører ved Skilsmisse. Undertiden medfører endog Separation saadant Bortfald, jfr. f. Eks. Reglementet for den fælles Lodspensionskasse. Omvendt kan det nævnes, at der i Regulativet for „Lægernes Enkekasse“ findes særlige Bestemmelser til Gunst for fraskilte Hustruer.

Paa lignende Maade beror det ganske paa Forsikringsvilkaarene om — og i hvilket Omfang — der ydes Enkepension, men ogsaa her gælder det, at det i Praksis meget hyppigt bestemmes, at Enkepension bortfalder i Tilfælde af Skilsmisse.

2. Spørgsmalets tidligere Behandling.

Spørgsmaalet om Betimeligheden af at indføre regulerende Lovbestemmelser med Hensyn til Bortfald af Ret til Enkepension ved Skilsmisse har været fremdraget i de senere Aars Diskussion om det „uopløselige Ægteskab“, idet der har foreligget Rets-sager, jfr. f. Eks. H. R. D. i U. f. R. 1932 pag. 660, hvorunder den kvindelige Part vægrede sig ved at gaa med til Skilsmisse med den Begrundelse, at hun ikke vilde give Afkald paa Retten til Enkepension, og fik Medhold i denne Paastand. Endvidere er det ret hyppigt forekommet, at Ægtefæller, der har erholdt Separation, udskyder den endelige Skilsmisse af Hensyn til Pensionsrettens Bevarelse og kun søger Skilsmisse, naar en af dem vil indgaa nyt Ægteskab.

I Begyndelsen af 1933 rettede „Dansk Kvindesamfund“ en Henvendelse til Regering og Rigsdag med Anmodning om, at Statstjenestemandslovens Bestemmelser om Enkepension maatte blive ændret saaledes, at der i de Tilfælde, hvor en afdød Tjenestemand havde været gift flere Gange, fandt en Fordeling af Enkepensionen Sted efter Overøvrighedens nærmere Bestemmelse mellem hans Enke og hans eventuelle fraskilte Hustru (eller Hustruer).

Fordelingen skulde ske under Hensyntagen, dels til det Aaremaal, hvori de paa-gældende Ægteskaber havde bestaaet, dels til Parternes øvrige Forhold, herunder ufor-sørgede Børn.

Henvendelsen begrundedes med, at man fra forskellig Side var blevet gjort op-mærksom paa, at den gældende Ordning i en Række Tilfælde kunde virke uretfærdig, idet Pensionen ifølge Tjenestemandsloven tillagdes en Hustru, der eventuelt kun havde været gift med sin afdøde Ægtefælle i nogle faa Aar, medens hans tidligere, fraskilte Ægtefælle, med hvem han muligt havde samlevet i en længere Aarrække, og som gennem Afsavnet af Pensionsbidraget tilmed havde deltaget i Opsparingen til Pension, ikke kunde faa til-lagt en saadan.

Sagen blev af Statsministeriet oversendt til Finansministeriet og af dette forelagt Lønningsraadet, som imidlertid ikke mente at kunne anbefale, at det ansøgte søgtes imøde-kommet, dels fordi de foreslaede Bestemmelser efter Raadets Opfattelse vilde medføre praktiske Ulemper, dels fordi man under Hensyn til, at en Mands eventuelle Forsørgelses-pligt overfor hans fraskilte Hustru efter den danske Ægteskabslovgivnings almindelige Regler ophører ved hans Død, ikke kunde anse det for heldigt at indføre Særregler for Tjenestemænd paa det heromhandlede fælles Retsomraade.

Finansministeriet sluttede sig til det af Lønningsraadet indtagne Standpunkt og meddelte under 6. Maj 1933 „Dansk Kvindesamfund“, at Ministeriet hverken saa sig i Stand til at fremsætte Forslag om Ændring i Tjenestemandsløven i den ønskede Retning eller give et saadant Forslag sin Støtte.

Efter at det paa „Dansk Kvindesamfund“s Fællesmøde i Sønderborg i Juni Maaned 1935 var vedtaget at anmode Regering og Rigsdag om at genoptage Spørgsmaalet om fraskilte Hustruers Pensionsret, hvis Løsning med det stigende Antal Skilsmisser stadig blev mere paakrævet, rettede Formanden for „Dansk Kvindesamfund“ paany Henvendelse til Finansministeren om Sagen, men Ministeriet svarede i Skrivelse af 25. Juli 1935, at det maatte henholde sig til det i Skrivelse af 6. Maj 1933 udtalte.

Heller ikke en i Juni 1936 til Finansministeren foretagen fornyet Henvendelse førte til et andet Resultat.

Spørgsmaalet om fraskilte Hustruers Pensionsret har i 1937 været rejst indenfor *det af Københavns Kommunalbestyrelse* til Overvejelse af Ændringer i de for Kommunens Tjenestemænd gældende Bestemmelser *nedsatte Fællesudvalg*.

Udvalgets Overvejelser resulterede i, at man mente principielt at burde stille sig velvilligt overfor Tanken om Indførelse af en Ordning, hvorved der under visse Betingelser ydedes Pension til en Tjenestemand fraskilte Hustru ved hans Død, og opstillede for en saadan Ordning følgende Hovedlinier:

„Fraskilt Hustru har Krav paa Pension ved Mandens Død, saafremt Manden var tilpligtet at svare Underholdsbidrag til hende. Pensionen kan ikke andrage et større Beløb end Underholdsbidraget. Saafremt Manden ikke efterlader sig Enke, sættes Pensionen iøvrigt lig det Beløb, som Hustruen vilde have haft Krav paa i Enkepension, saafremt Ægteskabet var blevet opløst ved Mandens Død paa det Tidspunkt, da Skilsmissen fandt Sted. Saafremt Manden efterlader sig Enke, deles Enkepensionen mellem de to Hustruer i Forhold til Længden af det Tidsrum, i hvilket hver af dem har været gift med Tjenestemanden.“

Da Gennemførelsen af en Ordning for Kommunens Tjenestemænd muligt vilde kunne faa Konsekvenser for Statens Tjenestemænd, og der med Grund syntes at kunne rejses Spørgsmaal, om en Ordning angaaende fraskilte Hustruers Pension ikke rettest hørte hjemme i den almindelige Lovgivning, henstillede Udvalget til Magistraten, at der, inden endelig Stilling toges til Sagen, rettedes en *Henvendelse til Indenrigsministeriet* om, hvorvidt det kunde forventes, at en Vedtægtsændring angaaende fraskilte Hustruers Ret til Pension vilde kunne opnaa Stadfæstelse af Indenrigsministeriet.

Sagen gik derefter gennem Københavns Overpræsidium til Indenrigsministeriet, der den 29. December 1937 sendte den videre til *Finansministeriet* og bad dette udtale sig.

Medens Sagen behandlede i *Finansministeriet*, fik dette fra *Justitsministeriet* med Skrivelse af 28. Februar 1938 til Udtalelse en fra „Dansk Kvindesamfund“ modtagen Sag, hvorunder Samfundet under Henvisning til, at der i Sverige og Norge var blevet indført Regler, hvorved der gaves fraskilte Kvinder Adgang til Pension eller Andel i saadan ved deres tidligere Ægtefælles Død, havde anmodet om, at Spørgsmaalet om en Ændring af Ægteskabsloven paa dette Punkt maatte blive taget op til Overvejelse.

Paa den saaledes givne Foranledning besluttede *Finansministeriet* til nærmere Drøftelse af hele dette Spørgsmaal, der berører saavel Tjenestemandsløvgivningen som Ægteskabsloven, at nedsætte nærværende Udvalg, hvori foruden *Finansministeriet* (Tjenestemandsløvgivningen) og *Justitsministeriet* (Ægteskabslovgivningen) ogsaa *Handelsministeriet* (Pensionskasser og Pensionsforsikring), *Indenrigsministeriet* (kommunale Pensionsvedtægter) samt „Dansk Kvindesamfund“ som den, der har rejst Sagen, var repræsenteret.

3. Udenlandsk Lovgivning.

Som anført i Indledningen er der til Brug for Udvalget under dettes Arbejde fremskaffet Oplysninger om den i vore Nabolande paa det heromhandlede Omraade gældende Lovgivning.

Af det modtagne Materiale fremgaar, at der kun i *Norge* og *Sverige* er indført Lovbestemmelser, hvorved der er tillagt fraskilte Hustruer Pensionsret; saadanne Regler kendes saaledes hverken i *Storbritannien* eller *Tyskland*.

Spørgsmaalet har været fremdraget i *Finland* af Kvindesagsorganisationerne, men er ikke naaet frem til Løsning, og i de andre Lande, hvor man iøvrigt har søgt Oplysning, har Sagen ikke været rejst.

Om de norske og svenske Regler skal oplyses følgende:

Norge.

I norsk Ret anerkendtes Princippet om fraskilte Hustruers Pensionsret ved *Loven om Statens Pensionskasse* af 28. Juli 1921 § 18, hvorefter det, naar en Tjenestemands Ægteskab opløstes, skulde bestemmes i Dommen eller Bevillingen, om Hustruen skulde bevare sin Ret til Enkepension. Dersom hun indgik nyt Ægteskab, bortfaldt Pensionsretten, og samme Regel gjaldt, naar Manden giftede sig paany. I sidstnævnte Tilfælde kunde det dog, hvor det af særlige Grunde fandtes stemmende med Billighed, i Dommen eller Bevillingen bestemmes, at Pensionsretten skulde bestaa; i saa Fald fik den anden Hustru ikke Ret til Enkepension, medmindre den fraskilte Hustrus Pensionsret var bortfaldet inden Mandens Død.

Ifølge *Oslo Bys Vedtægt* af 29. November 1934 for den kommunale Pensionskasse havde den fraskilte Hustru vel ingen Ret til Pension, men Kommunalbestyrelsen kunde bevilge hende hel eller delvis Pension, naar særlige Omstændigheder talte derfor; Beløbet fradroges da i Enkepensionen.

Hvad de øvrige *kommunale og private Pensionsordninger* angik, var den fraskilte Hustrus Stilling den, at hun ved Skilsmissen — undertiden endog ved Separationen — mistede enhver Udsigt til at faa Enkepension efter Manden.

I Februar 1933 nedsatte „*Norske Kvinders Nationalraad*“ en Komité til Drøftelse af og Udarbejdelse af Forslag om Ændringer i *Skilsmisellovgivningen*.

I sin Indstilling til Regeringen foreslog nævnte Komité, at den Ret, som fraskilte Stats-Tjenestemandshustruer havde til, uanset Ægteskabets Ophævelse, at opnaa Enkepension, ogsaa skulde tilkomme andre gifte Kvinder, som ifølge den for dem gældende Pensionsordning havde Ret til Enkepension, dog kun saafremt der tilkom den paa-gældende Underholdsbidrag fra Manden.

For det Tilfælde, at Manden giftede sig paany, foreslog Komitéen, at Pensionen deltes *lige* mellem Enken og den fraskilte Hustru.

Ministeriet var principielt enig i det rimelige i, at en frasepareret eller fraskilt Hustru beholdt sin Ret til Enkepension ved Mandens Død, idet hun ved Dødsfaldet i Reglen *mistede sin Forsørger*.

Endvidere sluttede Regeringen sig til den Tanke, at Pensionen, saafremt den fraskilte Mand indgik nyt Ægteskab, og den anden Hustru efter de almindelige Regler var pensionsberettiget, burde *deles*, men med Hensyn til Fordelingsmaaden var man af den Anskuelse, at en Deling i Forhold til den Tid, hvori hver af Hustruerne havde været gift med afdøde, vilde virke retfærdigere end en Lighedeling, som kunde føre til urimelige Resultater, f. Eks. hvor en ældre Mand havde ladet sig skille efter mange Aars Ægteskab og derefter afgik ved Døden kort Tid efter at have giftet sig paany.

Da en Enkepension praktisk talt aldrig vilde kunne skaffe tilstrækkeligt Underhold til mere end een, fandt man, at Hustruen af 2. Ægteskab burde have Pensionen ubeskaaren ikke alene i saadanne Tilfælde, hvor den første Hustru ved grove Forseelser, saasom i de i Ægteskabslovens §§ 45—52 omhandlede Tilfælde, selv havde givet Anledning til Skilsmissen, men ogsaa naar det af andre særlige Grunde maatte findes billigt, at den ny Hustru fik hele Pensionen, f. Eks. fordi den første Hustru var saa velsitueret, at hun ikke trængte til den.

Man foreslog derfor, at der gaves en fakultativ Adgang til at tilkende den nye Hustru hele Pensionen, naar saadanne særlige Grunde talte derfor, og Begæring herom blev fremsat af Manden inden det nye Ægteskabs Indgaaelse.

Saafræmt den første Hustru ved Skilsmissen havde renonceret paa enhver Ret til Underholdsbidrag, foreslog Regeringen, at et saadant Afkald skulde medføre, at den nye Hustru fik fuld Enkepension, medmindre der ved Fraskrivelsen var taget udtrykkeligt Forbehold om, at Pensionsretten skulde bevares.

For det Tilfælde, at en fraskilt Hustru giftede sig paany, medens hendes tidligere Ægtefælle endnu levede, var Regeringen af den Opfattelse, at hendes Ret til Enkepension efter ham — ligesom hidtil efter Loven om Statens Pensionskasse § 18 — burde bortfalde for bestandig, saaledes at Pensionsretten ikke genopvaagnede, naar det nye Ægteskab senere ophørte ved Skilsmisse eller Dødsfald.

Indgik hun derimod nyt Ægteskab *efter* sin første Mands Død, burde hun behandles paa samme Maade som en pensionsberettiget Enke, der giftede sig paany, saaledes at Pensionen blev standset, saalænge det nye Ægteskab bestod, men atter kom til Udbetaling, dersom det nye Ægteskab opløstes ved Mandens Død eller Skilsmisse.

Efter Regeringsforslaget skulde Størrelsen af de Pensionsydelse, der blev fastsat til Hustruene ved Mandens Død ikke være Genstand for nogen Forandring som Følge af en af Hustruernes senere Død eller Skilsmisse.

Under Rigsdagsbehandlingen blev Forslaget imidlertid paa dette sidste Punkt ændret saaledes, at den Del af Pensionen, som den ene Hustru har oppebaaret, ved dennes Død gaar over til den anden. Rigsdagsudvalget begrundede denne Ændring med, at Enkepensionerne i Reglen ikke er saa rigelig tilmaalt, at de vil kunne strække til til to Hustruer, som derfor maa antages at sidde med et for knapt Udkomme, saalænge de skal være henvist til at leve af en Del af en Pension, hvis Størrelse er fastsat med Henblik paa een Person. Udvalget indstillede derfor, at Reglerne ændredes derhen, at det kom den ene Hustru til gode, naar den andens Pensionsandel bortfaldt, midlertidigt eller vedvarende.

Udvalget foreslog endvidere, at det Tidsrum, som er hengaaet mellem 1. og 2. Ægteskab, skulde lægges til det Tidsrum, hvori det første Ægteskab havde varet, ved Beregningen af Andelene i Enkepensionen. Ændringen motiveredes med, at det Indskud, som er betalt til Pensionskassen i Tidsrummet mellem de to Ægteskaber, med en vis Ret kunde siges at være udredet delvis af den første Familie, idet der ved Fastsættelsen af Underholdsbidraget til Hustru og Børn i Reglen tages Hensyn til eventuelle Pensionsindskud, saaledes at Underholdsbidraget faktisk reduceres paa Grund af Indskudet. Under Hensyn hertil ansaa Udvalget det for rimeligt, at den første Familie fik noget af dette igen i Form af en større Enkepension til Hustruen.

Med disse to Ændringer blev Bestemmelserne om fraskilte Hustruers Pensionsret vedtaget af Odelstinget i den af Regeringen foreslaaede Skikkelse og stadfæstet den 25. Juni 1937 som et Led i Loven om Forandringer af Ægteskabslovgivningen (Bestemmelserne er optrykt nedenfor som *Bilag 2*).

Med Hensyn til Tidspunktet for de nye Reglers *Ikrafttræden* indeholder Loven den Overgangsbestemmelse, at saafremt Manden har indgaaet nyt Ægteskab, før Loven traadte i Kraft, og den nye Hustru efter de hidtil gældende Regler ved Mandens Død vilde faa Enkepension alene, beholder hun denne Ret; derimod kom de nye Bestemmelser iøvrigt til Anvendelse, selv om Ægteskabet allerede var opløst inden Lovens Ikrafttræden.

Der tilvejebragtes derhos Hjemmel for, at private Pensionskasser og Forsikringsselskaber, som paa Grund af de nye Regler om Enkepension for fraskilte fik en større Risiko end paaregnet, ved Pensionsbidragets (Præmiebetalingens) Fastsættelse kunde kræve et til den forøgede Risiko svarende Tillæg til det stipulerede Bidrag; Størrelsen af dette Tillæg fastsættes i Tilfælde af Tvist af Forsikringsraadet.

Sverige.

Indtil 1936, da Staten helt overtog Familiepensioneringen, udrededes Pensioner til Tjenestemænds Enker og Børn ikke af Staten, men af private Enkekasser, som det paahvilede Tjenestemændene at være Medlem af, og ifølge de for disse Enkekasser gældende Vedtægter havde fraskilte Hustruer ingen Ret til Pension ved deres tidligere Ægtefælles Død.

I Maj 1933 rettede det svenske Kvindesamfund („Fredrika-Bremer Förbundet“) imidlertid en Henvendelse til Regeringen om, at Spørgsmaalet om fraskilte Tjenestemandshustruers Pensionsret maatte blive gjort til Genstand for Overvejelse i den Kommission, som var nedsat for at udarbejde nye Regler om Enkepension.

Andragendet motiveredes med, at den fraskilte Hustru i de fleste Tilfælde, navnlig hvor Ægteskabet havde bestaaet i længere Tid, ved Mandens Død kun havde ringe Mulighed for at forsørge sig selv, idet hun ofte paa Grund af sit Ægteskabs Indgaaelse ikke havde faaet nogen erhvervsmæssig Uddannelse eller havde opgivet den Stilling, hun beklædte, inden hun blev gift.

Endvidere anførtes det, at den fraskilte Hustru gennem Formindskelse af Familiens Indtægter havde baaret sin Del af Omkostningerne ved Mandens Pensionsordning.

Endelig henvistes der til det lidet rimelige i, at en Hustru efter et meget langvarigt Ægteskab helt mistede sin Ret til Pension, medens denne tilfaldt Tjenestemandens efterladte Enke uden Hensyn til, hvor lang Tid det andet Ægteskab havde bestaaet.

Kommissionen mente imidlertid, navnlig af principielle Grunde, ikke at kunne anbefale, at der indførtes Regler, hvorved der gaves fraskilte Tjenestemandshustruer Adgang til Pension, idet det, saa længe Underholdspligten overfor en fraskilt Ægtefælle ifølge Lovgivningens almindelige Regler ophørte ved Døden, ikke syntes rigtigt at paalægge Statens Tjenestemænd videregaaende Forpligtelser i saa Henseende; men hertil kom efter Kommissionens Mening, at man, for at Pensionen ikke skulde blive utilstrækkelig for begge Parter, maatte afvise Tanken om en Deling og ikke godt kunde paalægge samtlige Tjenestemænd den generelle Forhøjelse af Pensionsbidraget, som vilde blive nødvendig, for at begge Parter kunde opnaa Ret til fuld Pension.

De af Kommissionen fremsatte Betragtninger blev i December 1934 imødegaaet af „Fredrika-Bremer Förbundet“ i et til Regeringen indgivet fornyet Andragende, hvori Forbundet bestred Berettigelsen af at opfatte en fraskilt Hustrus Adgang til Pension som en efter Tjenestemandens Død opfyldt Underholdelsespligt, idet Forholdet maatte ses under den Synsvinkel, at den fraskilte Hustru selv gennem Afsavnet af Pensionsbidraget havde bragt økonomiske Ofre, for hvilke der i Stedet kunde have været tegnet en til hendes Person knyttet Forsikring paa Mandens Liv.

Da Regeringen ikke fandt de Grunde, som af Kommissionen var anført imod at give fraskilte Tjenestemandshustruer Ret til Pension, afgørende, og da det efter Regeringens Mening maatte erkendes, at det gældende System kunde føre til aabenbart ubillige Resultater, indarbejdedes der, for at raade Bod herpaa, i de Rigsdagen i Marts 1936 forelagte Lovforslag om Enke- og Børnepension til Embedsmænd og Arbejdere i Statens Tjeneste nye Bestemmelser angaaende fraskilte Hustruers Pensionsret, hvilke Bestemmelser i uændret Skikkelse ophøjedes til *Lov* den 16. Oktober 1936.

Det ledende Princip for den ved fornævnte Lov hjemlede nye Ordning, hvilken Lovs Bestemmelser paa dette Omraade findes aftrykt som *Bilag 3* til nærværende Betænkning, er det, at Afgørelsen af, om den fraskilte Hustru skal bevare sin Pensionsret, bør finde Sted som et Led i Skilsmissegens Behandling.

Efter Reglerne kan Domstolene, naar Tjenestemanden ved Skilsmisedommen tilpligtes at betale Hustruen Underholdsbidrag, Ægtefællerne har levet sammen i mindst 5 Aar, Hustruen ved Samlivets Ophør var fyldt 30 Aar samt det under de foreliggende Omstændigheder iøvrigt findes rimeligt, bestemme, at hun skal være berettiget til Familiepension efter Mandens Død.

Tilsvarende gælder, saafremt det ved Skilsmisseoverenskomsten mellem Ægtefællerne er aftalt, at Manden skal udrede Underholdsbidrag.

Efter Loven bestaar Pensionen af en fast Del (Grundbeløbet) og et bevægeligt Tillæg.

Størrelsen af den Pension, der kan tillægges den fraskilte Hustru, beregnes her- efter saaledes:

Saafremt der ingen Børn eller efterlevende Enke er, faar den fraskilte Hustru hele Grundbeløbet. Er der efterlevende Enke, men ingen Børn, deles Grundbeløbet *lige* mellem de 2 Enker.

Er der Børn, er Fordelingen den samme, men Grundbeløbet forhøjes da med 50 pCt. for det første Barn og med 20 pCt. for hvert efterfølgende Barn.

Det bevægelige Tillæg udgør samme Procent af ovennævnte faste Pensionsbeløb som det, der ved Beregning af Dyrtidstillæg ydes til Lønninger.

Heraf ydes der den fraskilte Hustru højst 40 pCt.

Retten til saadan Pension er ogsaa for den fraskilte Hustru afhængig af, at hun indgiver Ansøgning derom til vedkommende Styrelse. Retten opnaas først fra det Tidspunkt, da Ansøgningen er bevilget, og hvis hun undlader at ansøge, og der derfor er udbetalt en anden Enke eller Børn et større Beløb, end de burde have haft, hvis hun havde søgt rettidigt, bortfalder hendes Krav med Hensyn til det alt udbetalte.

4. Kritik af den nugældende Ordning og Forslag til Ændringer.

Den bestaaende Tilstand, hvorefter en fraskilt Hustru ved Ægteskabets Ophævelse saa godt som altid mister enhver Udsigt til Pension ved Mandens Død, giver efter Udvalgets Formening Anledning til berettigede Krav om væsentlige Ændringer.

Det er saaledes efter Udvalgets Opfattelse uholdbart og uretfærdigt, at en fraskilt Hustru, der i en længere Aarrække har været gift med en Mand i pensionsberettigende Stilling og med ham delt de vanskelige Kaar i de yngre Aar, og hvis Ægteskab opløses, fordi Manden ønsker at indgaa nyt Ægteskab, efter den gældende Ordning ved Skilsmis- sen helt skal miste den Adgang til Pension, hun har haft og regnet med i de Aar, hendes Ægteskab har bestaaet, og at denne Ret derefter overføres til den nye Ægtefælle, der som Regel er adskilligt yngre og først er kommet til paa et Tidspunkt, da Mandens Kaar — uden hendes Medvirkning — som oftest er blevet betydelig bedre.

Det føles endvidere med Rette som en Urimelighed, at en fraskilt ældre Kvinde, hvis Muligheder paa Arbejdsmarkedet er blevet stærkt forringet derved, at hun paa Grund af sit Ægteskabs Indgaaelse ikke har faaet den fornødne erhvervsmæssige Uddannelse, naar Manden dør, skal overlades til Utryghed for Fremtiden, medens Mandens anden, yngre Hustru sikres ved den fulde Enkepension.

Blandt de Grunde, der taler for at foretage Ændringer i den nugældende Ordning, kan ogsaa nævnes Hensynet til, at den fraskilte Hustru indirekte selv har deltaget i Udredelsen af Udgifterne til Pensioneringen.

De Indvendinger, som har været rejst mod en Reform paa dette Omraade, er bl. a. fremført af Professor, Dr. juris *K. K. Berlin* i en Artikel i „Skatteborgeren“ for 1. August 1935.

I sit Indlæg imødegaar Professoren Kravet om fraskilte Hustruers Pensionsret med:

at det er lidet foreneligt med Kvindernes Krav om Ligeret med Mændene at forlange Pensionsret for fraskilte Hustruer, idet allerede den bestaaende Ordning — hvorefter Enker efter mandlige Tjenestemænd oppebærer Pension, medens en saadan Ret ikke er tillagt Enkemænd efter kvindelige Tjenestemænd — ikke kan forenes med *Ligeretssynspunktet*,

at Pensionsbidragene ikke er Resultatet af en af Tjenestemanden og hans Hustru i Forening foretagen Opsparing, dels fordi Bidragene uden videre indeholdes i Mandens Lønning, dels fordi Afkortningen er ens for gifte og ugifte,

at Gennemførelsen af den fraskilte Hustrus Pensionsret vil faa vidtrækkende økonomiske Konsekvenser, navnlig fordi den Tilbageholdenhed, som paa Grund af den nuværende Pensionsordning har gjort sig gældende i Tjenestemandskredse med Hensyn til Opnaaelse af Skilsmisse, maa antages at ophøre, naar den fraskilte Hustru faar Andel i Enkepensionen.

Heroverfor er det af „*Dansk Kvindesamfund*“ gjort gældende:

at det faktiske Forhold i det bestaaende Samfund — og ikke mindst i Tjenestemandskredse — er det, at Manden i det langt overvejende Antal Tilfælde er Familiens Forsørger, hvorfor den fraskilte Hustru, hvis hun modtager Underholdsbidrag fra sin fraskilte Ægtefælle, lige saa vel som Enken mister sin Forsørger ved Mandens Død,

at hun, naar Manden afgaar ved Døden, som Regel vil være i en Alder, hvor hun ikke længere har nogen Erhvervsevne og derfor i mange Tilfælde vil være henvist til at lade sig underholde af det offentlige,

at de af Tjenestemanden udredede Pensionsbidrag maa betragtes som *en Del af hans Løn* og derfor i den Tid, Ægteskabet har bestaaet, har medført et Afsavn ikke alene for Manden, men ogsaa for hans Hustru,

at en Ændring i den af „*Dansk Kvindesamfund*“ ønskede Retning ikke kan antages at ville medføre væsentlig foragede Udgifter, da Forholdet i mange Tilfælde faktisk vil være det, at Skilsmissen først har fundet Sted, efter at Ægteskabet har bestaaet i mange Aar, og som Regel vil blive efterfulgt af et nyt Ægteskab, hvor Hustruen er betydelig yngre end Manden, saaledes at den gældende Ordning i saadanne Tilfælde medfører en meget tyngende Pensionsbyrde, som — hvis der gennemføres Regler om Fordeling af Enkepensionen — vil blive væsentlig formindsket derved, at der efter den fraskilte (ældre) Hustrus Død kun udbetales en Kvotapart af den samlede Enkepension til den overlevende (yngre) Enke.

Kun i de Tilfælde, hvor Skilsmissen ikke efterfølges af et nyt Ægteskab, eller hvor den mandlige Tjenestemand vel har giftet sig paa ny, men Hustruen i det andet Ægteskab er afgaaet ved Døden før ham, vil der ved Indførelse af Pensionsret for den

fraskilte Hustru blive Tale om forøgede Pensionsudgifter, men saadanne Tilfælde vil — mener „Dansk Kvindesamfund“ — sikkert være sjældne, idet man med Hensyn til det første Tilfælde maa tage i Betragtning, at der i Reglen kun søges Skilsmisse, naar nyt Ægteskab ønskes indgaaet, og med Hensyn til det andet Tilfælde maa regne med, at Hustruen i det sidst indgaaede Ægteskab i Almindelighed vil være væsentlig yngre end Manden, saaledes at det vil være Undtagelsen, at hun ikke overlever ham. Men den af saadanne isolerede Tilfælde følgende Forøgelse af Pensionsudgifterne vil efter „Dansk Kvindesamfund“'s Opfattelse mere end opvejes af den Besparelse, der vil fremkomme som Følge af „Fordelingsreglen“.

Udvalget er i det væsentlige enig i de Betragtninger, der er fremsat af „Dansk Kvindesamfund“, og kan for sit Vedkommende ikke anse den af Professor *Berlin* fremførte Argumentation for at være af afgørende Betydning.

Den væsentligste Indvending, der kan anføres imod at give fraskilte Hustruer Adgang til Pension ved deres tidligere Ægtefælles Død, er efter Udvalgets Formening, at Gennemførelsen af en saadan Ordning — hvis den ikke skal medføre betydelige Merudgifter for Staten, Kommunerne eller de private Institutioner, der skal udrede Pensionen — maa have til nødvendig Følge, at Pensionsydelsen til den efterlevende Enke maa reduceres føleligt i de Tilfælde, hvor Manden efter Skilsmissen har giftet sig paany, og Enkepensionerne er i mange Tilfælde saa smaa, at de ikke godt taaler nogen saadan Reduktion.

Det maa imidlertid herved erindres, at en Kvinde, der har indgaaet Ægteskab med en fraskilt Mand i pensionsberettigende Stilling, under en ny Ordning, hvor fraskilte Hustruer bevarer Pensionsretten, maa forudsættes at være klar over, at hun ikke har Krav paa Eneret til Pension.

Hertil kommer, at selv en væsentlig reduceret Pension vil kunne faa en ikke ringe økonomisk Betydning saavel for Enken som den fraskilte Hustru, bl. a. paa Grund af de ved Folkeforsikringsloven indførte lempeligere Fradragsregler for Aldersrentenydere. I de fleste Tilfælde vil den fraskilte Hustrus økonomiske Forhold iøvrigt være saadanne, at selv en ringe Forbedring i Forhold til den nuværende Ordning kan blive af afgørende Betydning for hende.

Det er i det hele taget Udvalgets Opfattelse, at Spørgsmaalet i det væsentlige drejer sig om en *retfærdigere Fordeling* end hidtil af de nu engang til Raadighed for Enkepensionering staaende Beløb, idet Hovedsynspunktet formentlig maa være det, at Staten eller den private Institution ikke paa Grund af Tjenestemandens eller paagældende Funktionærs private ægteskabelige Forhold bør udrede mere, end om han kun havde efterladt en Enke.

Udvalget foreslaar at følge den *norske* Regel, hvorefter Delingen af Enkepensionen mellem flere dertil berettigede foretages i Forhold til *Længden af det Tidsrum, hvori den enkelte har levet i Ægteskab med afdøde*, idet man finder, at denne Regel giver en i det store og hele retfærdig Løsning af dette Spørgsmaal.

Det maa ganske vist — som paapeget af *Forsikringsraadet* i dettes Skrivelse af 7. Marts 1939, der er optrykt som Bilag 9 — erkendes, at Reglen volder visse praktiske Vanskeligheder, hvis Manden ønsker paa forsikringsmæssig Basis at supplere den enkeltes Pension, idet der for Hustruen i det bestaaende Ægteskab vil være Trang til en med Tiden faldende og for de øvrige Vedkommende en med Tiden stigende forsikringsmæssig Dækning. Endvidere er det af Forsikringsraadet gjort gældende, at den norske Delingsregel medfører, at Pensionen til en Kvinde, der bliver Enke efter en Mand, med hvem hun kun i kort Tid har været gift, bliver yderst ringe, hvis Manden efterlader sig en pensionsberettiget Hustru. Under Hensyn hertil har Raadet til Udvalgets Orientering opstillet en tabella-

risk Oversigt over Virkningen af en Delingsregel, der i Princippet svarer til den norske, men som afskærer de ekstrême Tilfælde derved, at den Andel, der tilkommer den Hustru, med hvem Manden ved sin Død var gift, bestemmes i Forhold til *Ægteskabets Middelvarighed, beregnet ved Ægteskabets Indgaaelse.*

Uanset de forsikringstekniske Fordele, et saadant *fast* Delingsforhold frembyder, har Udvalget dog foretrukket det i norsk Ret indførte Princip, idet den af Forsikringsraadet fremdragne uheldige Virkning: at Pensionen til den efterlevende Enke bliver meget ringe, naar det nye Ægteskab kun har varet en kort Tid, i nogen Grad afbødes ved den nedenfor foreslaaede Regel om, at saafremt den fraskilte Hustrus Andel af Pensionen overstiger det hende tillagte Underholdsbidrag, tilfalder det overskydende Beløb *Enken*, og ved, at det gøres til Betingelse for Pensionsrettens Bevarelse, at Ægteskabet har bestaaet i mindst 5 Aar, inden det ophæves ved Skilsmisse.

Hertil kommer, at man ved en Regel som den af Forsikringsraadet opstillede vilde indføre helt nye Principper af forsikringsmæssig Art i Statens Pensionsordning, hvilket falder udenfor Udvalgets Omraade og maa være forbeholdt en mere almindelig Revision af Statens Pensionsregler.

Man skal derfor indskrænke sig til at henstille, at den principielle Nyordning, der her er foreslaaet, ved en eventuel almindelig Revision af Tjenestemandslovens Bestemmelser optages til fornyet Drøftelse paa et bredere Grundlag.

Ligesom det i Norge og Sverige er en Forudsætning for en fraskilt Hustrus Ret til at oppebære Pension ved Mandens Død, at han ved Skilsmissen var tilpligtet at svare *Underholdsbidrag* til hende, saaledes maa det ogsaa efter Udvalgets Mening anses for rettest at opstille en saadan Regel i dansk Ret, idet et af de Hovedargumenter, der har været fremført til Støtte for en Nyordning, jo netop er det, at den fraskilte Hustru ved Mandens Død mister sin Forsørger. Underholdsbidrag som Betingelse.

I Norge og Sverige er Forholdet det, at Underholdsbidraget, naar saadant har været ydet, er uden Indflydelse paa selve Pensionens Størrelse; man finder imidlertid ikke fra et samfundsmæssigt Synspunkt nogen Grund til, at den fraskilte Hustru skal oppebære mere i Pension, end hun modtog i Underholdsbidrag, medens Manden levede.

Udvalget har derfor ment at burde fastsætte den Begrænsning, at den fraskilte Hustrus Pension (eller Pensionsandel) i intet Tilfælde kan udgøre et større Beløb end det hende paa Dødsfaldets Tidspunkt i Henhold til Skilsmissevilkaarene tillagte aarlige Underholdsbidrag.

Den reale Begrundelse for at give fraskilte Hustruer Adgang til at bevare Ret-^{Ægteskabets}ten til Enkepension er efter Udvalgets Opfattelse ikke tilstede i saadanne Tilfælde, hvor ^{Varighed.} Ægteskabet allerede opløses efter nogle faa Aars Forløb. Man er derfor af den Anskuelse, at det — paa lignende Maade som i Sverige — for Pensionsrettens Bevarelse bør kræves, at Ægteskabet har bestaaet i *mindst 5 Aar*, inden Skilsmisse opnaas.

Et af de vanskeligste Spørgsmaal, der har frembudt sig for Udvalget under dettes ^{Omraadet}Arbejde, er, hvorvidt der bør søges gennemført en *almindelig*, alle Pensionsomraader ^{for en Nyordning.}omfattende *Løsning*, og i hvilket Omfang der bør opstilles *ufravigelige* Lovforskrifter.

Det Retsomraade, hvor det ligger nærmest at gennemføre Ændringen, og som lettest lader sig indordne under en legal Ordning, er Statstjenestemændenes.

Lige med disse maa efter Udvalgets Opfattelse stilles en Række andre offentlige Tjenestemænd og Funktionærer, der pensioneres indirekte efter Statstjenestemændenes Pensionsregler, saaledes f. Eks. Folkeskolens Lærere, jfr. Lov Nr. 167 af 28. April 1931 § 40, Folkekirkens Præster, jfr. Lovene Nr. 143 og 144 af 28. April 1931, og civile Funktionærer, Haandværkere og Arbejdere ved Hæren og Søværnet m. v., jfr. Lov Nr. 83 af 23. Marts 1932.

Endvidere er Forholdet, som allerede tidligere nævnt, det, at tilsvarende Regler faktisk er bragt til Anvendelse i en Række Kommuner, offentlige Institutioner (f. Eks. Aandssvageanstalterne) og koncessionerede Selskaber, saaledes at en Reform paa dette Omraade i Statens Regler maa antages som umiddelbar Følge at medføre en tilsvarende Ændring i disse Institutioners Regler.

Ufravigelige Lovregler. Medens der indenfor Udvalget har været Enighed om, at en Nyordning i foran anførte Retning uden videre bør komme til Anvendelse paa Statens Tjenestemænd og andre i det offentlige Tjeneste ansatte Personer, hvis Pensionsforhold er ordnet ved Lov, har der gjort sig divergerende Opfattelser gældende med Hensyn til Betimeligheden af at indføre ufravigelige Lovbestemmelser om fraskilte Hustruers Pensionsret i saadanne Tilfælde, hvor Retten til Pension ikke er hjemlet ved Lov, men ved en *kommunal Vedtægt* eller hviler paa en *rent privatretlig Overenskomst* i Form af Medlemsskab i en Pensionskasse eller en i et Forsikringselskab tegnet Pensionsforsikring.

Der har fra Indenrigsministeriets Repræsentants Side oprindeligt været udtalt Betænkeligheder ved under en obligatorisk Ordning at inddrage det *kommunale* Pensionsomraade, som i sin Helhed hidtil har været holdt udenfor Pensionslovgivningen.

Endvidere har Handelsministeriets Repræsentant ikke ment uden videre at kunne gaa med til Indførelsen af *generelle* Lovregler for Pensionskasser og Pensionsforsikrings Vedkommende, bl. a. fordi en saa vidtgaaende Foranstaltning vilde være ensbetydende med et Brud paa det Frivillighedens Princip, som Loven om Tilsyn med Pensionskasser har til Forudsætning, forsaavidt angaar selve de Former, hvorunder der ydes Pension.

Individuel Afgørelse. Man er imidlertid i Erkendelse af, at den bestaaende Tilstand er saa uholdbar, at Indførelse af et nyt Princip, hvorved der gives fraskilte Hustruer Adgang til at bevare Pensionsretten, maa anses for at være en Retfærdighedssag for *alle* Pensionsomraaders Vedkommende, enedes om en Løsning, der muliggør en *individuel* Ordning af Pensionsspørgsmaalet ved, at der — i Lighed med det i Sverige indførte Princip — som *et Led i Skilsmissegagens Behandling* ved Bevillingen eller Dommen bliver at træffe Bestemmelse om, *hvorvidt* den fraskilte Hustru skal bevare sin Ret til Enkepension.

Det synes ogsaa at være det naturlige, at Afgørelsen træffes i Forbindelse med Spørgsmaalet om Underholdsbidraget, naar Pensionsrettens Bevarelse er gjort afhængig af, at saadant ydes.

Derimod finder man ikke, at der ved Bevillingen eller Dommen bør bestemmes noget om *Pensionens Størrelse* eller de øvrige Vilkaar for dens Bevarelse, ligesaa lidt som Retten til at oppebære Pension bør kunne tidsbegrænses. Afgørende i saa Henseende bør efter Udvalgets Mening — ligesom i Norge og Sverige — alene de foreslaaede *generelle* Regler være.

Ved at Parternes Selvbestemmelsesret i et vist Omfang kommer i Betragtning, knyttes der et *Frivillighedsmoment* til Løsningen af Problemet; der er saaledes intet i Vejen for, at den fraskilte Hustru kan renoncere paa Pension imod at faa Ækvivalent paa anden Maade ved Skilsmisseoverenskomsten. Et saadant Afkald kan ogsaa tænkes givet i Tilfælde, hvor den fraskilte Hustru har Adgang til Egenpension, jfr. herved Tjenestemandslovens § 58.

Ændringer i den een Gang truffne Ordning maa derimod være udelukket, idet man ved at anerkende Gyldigheden af en *senere Aftale* mellem Parterne vilde aabne Mulighed for Ordninger, hvis reelle Formaal var at paaføre den Myndighed eller Institution, hvem det paahviler at udbetale Pensionen, forøgede Udgifter, saaledes f. Eks. Overenskomster, hvorved en ældre og svagelig fraskilt Hustru mod Vederlag gav Afkald paa sin Andel af Enkepensionen til Fordel for Mandens unge Hustru. — En Adgang for *Overørrig-*

heden til senere at ændre en Afgørelse, hvorefter der ikke tilkom Hustruen Pensionsret, vilde ligeledes være uheldig, idet den kunde medføre urimelige Indgreb i Dispositioner, som Manden havde truffet i Tillid til den ved Skilsmissen etablerede Ordning. Derimod vilde en Adgang for Overøvrigheden til at fratage Hustruen en Pensionsret, som en senere indtraadt Ændring i hendes økonomiske Forhold gjorde overflødig, ikke frembyde større Betænkelighed, men hertil maa dog bemærkes, at *enten* vil Hustruens Adgang til Underhold fra Manden være gjort afhængig af, at hun behøver Bidraget, derved, at dettes Størrelse er fastsat efter Overøvrighedens Bestemmelse, og i saa Fald vil Pensionen, naar Overøvrigheden under Hensyn til hendes forbedrede økonomiske Forhold bestemmer, at hun ikke længere skal have Underholdsbidrag, bortfalde efter det af Udvalget udarbejdede Lovforslag, *eller* ogsaa oppebærer hun Underholdsbidrag uden Hensyn til sin Trang til dette, og da er der intet urimeligt i, at det samme gælder Pensionen.

Man er som anført i Udvalget enedes om, at en Nyordning ikke alene bør omfatte Statens, Kommunernes og andre offentlige Institutioners Tjenestemænd, men ogsaa visse private Pensionsordninger. — Med Hensyn til Kriteriet for, hvilke *Pensionskasser* eller *Pensionsforsikringer* der bør falde ind under Ordningen, er det Udvalgets Opfattelse, at en Reform bør begrænses til Funktionærer eller andre, hvem der *som Led i deres Tjenesteforhold* er sikret en Enkepensionsordning. Det er iøvrigt for Reglernes Anvendelse ligegyldigt, om Forsikringerne er tegnet uafhængigt af hinanden, f. Eks. fordi der kun er Tale om en i en andens Tjeneste ansat Enkeltperson, eller der foreligger en saakaldt kollektiv Pensionsforsikringsordning.

Pensionskasser og Pensionsforsikringer.

Derimod har man ment uden for Lovens Gyldighedsomraade at burde holde saadanne Tilfælde, hvor det ikke drejer sig om en i en andens Virksomhed ansat Person, men f. Eks. selvstændige Forretningsdrivende, Læger eller Sagførere, der har tegnet Pensionsforsikring for deres Hustru eller sluttet sig sammen i en Pensionskasse, idet der efter Udvalgets Opfattelse fra et samfundsmæssigt Synspunkt ikke er samme Trang her til at gøre Indgreb i den fri Bestemmelsesret.

Hvad Spørgsmaalet om *Reglernes Placering* i Lovgivningen angaar, bemærkes, at man ikke har anset det for systematisk rigtigt at indordne Bestemmelser om fraskilte Hustruers Adgang til at bevare Pension under Lovgivningens almindelige Regler om Ægteskabs Indgaaelse og Opløsning, jfr. Lov Nr. 276 af 30. Juni 1922, idet de foreslaaede Bestemmelser er Særregler for en mindre Del af Befolkningen og paa Grund af Forhold, der er specielle for denne Gruppe, afviger fra Ægteskabslovens almindelige Principper, hvorefter Ægtefællernes Krav paa Underholdsbidrag fra hinanden dels i Princippet er gensidigt, dels bortfalder ved den forpligtedes Død, jfr. ogsaa den foran Side 7 nævnte Skrivelse fra Lønningsraadet. — Udkastet er derfor formet *dels* som en *særlig Lov* om Bevarelse af Enkepensionsret ved Separation og Skilsmisse, *dels* som Ændringer i Tjenestemandenslovens herhenhørende Pensionsfortabelsesbestemmelser.

Reglernes Placering.

I Forbindelse med Hovedlinierne for en Nyordning har man i Udvalget drøftet, hvilke *Overgangsregler* der eventuelt burde optages i Lovbestemmelserne.

Overgangsregler.

Det følger af almindelige pensionsretlige Principper, hvorefter der ingensinde gives Pensionslove tilbagevirkende Kraft, at de nye Regler ikke bør komme til Anvendelse, naar Tjenestemanden eller vedkommende private Funktionær allerede er afgaaet ved Døden inden Lovens Ikrafttræden, selv om han ikke har efterladt sig nogen pensionsberettiget Enke.

Men det samme bør efter Udvalgets Mening gælde, dersom Ægteskabet er aldeles ophævet, inden den nye Ordning træder i Kraft. Den fraskilte Hustru maa nemlig vide, at hun efter de gældende Regler ikke har Adgang til Pension efter Skilsmissen og

har derfor ikke haft nogen berettiget Forventning herom. Hertil kommer, at der i Skilsmissevilkaarene ofte vil være taget Hensyn til Bortfaldet af hendes Adgang til Enkepension.

Foruden Ændring af selve Hovedbestemmelserne om Enkepension vil en Nyordning efter de Retningslinier, der er opstillet af Udvalget, i hvert Fald forsaa vidt angaar Statens Tjenestemænd, nødvendiggøre Forandringer paa andre Punkter.

Der skal her fremhæves et Par Forhold, hvor saadanne Forandringer efter Udvalgets Mening bør foretages, idet der isøvrigt med Hensyn til den foreslaaede Nyordnings nærmere Enkeltheder henvises til de specielle Bemærkninger til de enkelte Paragraffer i de af Udvalget udarbejdede Lovudkast.

Efterindtægt. Udvalget har saaledes gjort det til Genstand for Overvejelse, om der burde gives den fraskilte Hustru Adgang til 3 Maaneders *Efterindtægt*, hvorom Regler for Statstjenestemandsenker er givet i Tjenestemandsløvens Kapitel 3 og for private Funktionærer ved Lov Nr. 168 af 13. April 1938 („Funktionærloven”). Man har imidlertid fundet, at der efter Formaalet med denne Ydelse ikke er tilstrækkelig Grund hertil. Den gældende Efterindtægtordning hviler paa det Grundprincip, at der ved en Tjenestemand eller Funktionærs Død bør gives den med ham samlevende Enke (og Børn) en rimelig Tidsfrist til at afvikle de økonomiske Forpligtelser, som den fælles Husførelse medfører, og til at indrette sig efter Nedgangen i det Indtægtsniveau, som Familien har været paa, medens Tjenestemanden levede. En saadan Ændring i Systemet vilde ogsaa i de Tilfælde, hvor Tjenestemanden efterlader sig Enke, med hvem Efterindtægten i saa Fald maatte deles, føre til det uheldige Resultat, at der altid, inden Anvisning af Efterindtægt til Enken kunde finde Sted, maatte foreligge en Række Bevisligheder, hvis Fremskaffelse ofte vilde bevirke en væsentlig Forsinkelse af Efterindtægtens Udbetaling paa et Tidspunkt, hvor det netop er af største Betydning for Enken hurtigt at faa Midler til Raadighed.

Man har derfor indskrænket sig til for *Statens* Vedkommende at foreslaa, at den fraskilte Hustrus Ret til den hende tilkommende Pension allerede indtræder fra det Tidspunkt, da Tjenestemanden afgaar ved Døden. Derimod har man under Hensyn til den Merudgift, en saadan Regel medfører, ment at burde overlade det til vedkommende *Kommune* eller *Pensionskasse* selv at træffe Bestemmelse i Vedtægten om, hvorvidt der i Efterindtægtperioden skal finde Udbetaling af Pension Sted til den fraskilte Hustru.

Ud fra det Hovedsynspunkt, der ligger til Grund for Ydelsen af Efterindtægt, anser man det heller ikke for rimeligt at udbetale saadan til Børn under 18 Aar efter en afdød Tjenestemand, hvis Ægteskab er ophævet ved Skilsmisse, og hvor Børnene var undergivet *den fraskilte Hustrus* Myndighed og Forsorg, og man stiller derfor Forslag om, at Tjenestemandsløvens § 75, Stk. 1, 2. Pkt., ændres saaledes, at det gøres til en Betingelse for Udbetalingen af Efterindtægt til umyndige Børn, at disse ved Tjenestemandens Død var undergivet hans Forældremyndighed.

Børnetillæg. Som anført i de indledende Bemærkninger, er Adgangen til at udbetale en Tjenestemand *Særkuldbørn* af et tidligere ved Skilsmisse opløst Ægteskab *Pensionstillæg efter Tjenestemandsløvens § 66* for Tiden indskrænket til de Tilfælde, hvor Tjenestemanden efterlader sig en til Pension berettiget Enke.

Man anser det imidlertid for rimeligt, at Retten til Pensionstillæg efter § 66 for Børn, over for hvilke en afdød Tjenestemand havde Forsørgelsespligt, udvides til ogsaa at omfatte de Tilfælde, i hvilke der efterlades en fraskilt Hustru, som er pensionsberettiget efter de her foreslaaede Regler, og at der endvidere tillægges en fraskilt Hustru, som af de foran Side 15 anførte *særlige* Grunde er uberettiget til Enkepension, f. Eks. fordi Ægteskabet ved dets Ophævelse ikke havde bestaaet i mindst 5 Aar, Ret til en *Opdragelseshjælp*, svarende til de i § 66 nævnte Satser, indtil Børnenes fyldte 18de Aar.

Hvad endelig angaar den „*pligtige Enkeforsørgelse*” for de før Tjenestemandslovens Ikrafttræden den 1. Oktober 1919 ansatte Tjenestemænd, maa den naturlige Konsekvens af de foreslaaede Ændringer i Retten til Enkepension blive, at Enkeforsørgelsen ikke som nu overgaar til fri Raadighed, naar Tjenestemandens Ægteskab ophæves ved Skilsmisse, men under visse Betingelser opretholdes ogsaa efter Skilsmissen i samme Omfang som før denne. — Herom henvises iøvrigt til Særbemærkningerne til § 3 i nedenstaaende *Forslag til Lov om Ændringer i Statstjenestemandsløven („Udkast II“)*.

Pligtig
Enkefor-
sørgelse.

Forsaauidt angaar de *private Pensionskasser*, hvor Midlerne til Pensioneringen tilvejebringes ved Bidrag fra de forskellige Parter, og hvor Grundlaget for Ydelsernes Størrelse er baseret paa en *aktuarmæssig* Beregning, hvilket ogsaa gælder, hvor Pensionen ydes af et *Forsikringssselskab*, vil det Spørgsmaal opstaa, om de af Udvalget foreslaaede Ændringer muligvis maatte medføre forøgede Udgifter for paagældende Pensionskasse eller Forsikringssselskab.

Nyordnin-
gens øko-
nomiske
Virknin-
ger.

Udvalget har i den Anledning indhentet den foran omtalte Udtalelse fra *Forsikringsraadet* (jfr. Bilag 9).

Det er efter Forsikringsraadets Besvarelse tvivlsomt, om den Udgiftsforøgelse, der for de paagældende Selskaber fremkommer ved, at de herefter normalt skal udrede Enkepension, naar en ugift pensionsforsikret Person afgaar ved Døden og efterlader sig en eller flere fraskilte Hustruer, vil kunne opvejes ved den Besparelse, der opnaas ved, at Enkepensionen efter en afdød gift pensionsforsikret Person, der efterlader sig en eller flere fraskilte Hustruer, skal *deles* mellem afdødes Enke og fraskilte Hustru(er).

Da den mulige Udgiftsforøgelse for Selskaberne maa antages ikke at blive betydelig, og da en rationel Hensyntagen til Skilsmissehyppighederne ikke synes mulig paa Grundlag af det foreliggende statistiske Materiale, hvorpaa der i øvrigt ikke bør lægges stor Vægt ved Vurderingen af den fremtidige Udvikling, er Forsikringsraadet imidlertid ikke sindet at kræve nogen Ændring i Selskabernes Beregningsgrundlag for Pensionsforsikring ved en eventuel almindelig Indførelse af de af Udvalget foreslaaede Regler om fraskilte Hustruers Adgang til Pension eller Andel i saadan.

Tilsvarende Bemærkninger gælder for de i Henhold til Lov Nr. 183 af 11. Maj 1935 under Statstilsyn staaende Pensionskasser.

Bl. a. af Hensyn til den økonomiske Virkning for *Statskassen* ved en Gennemførelse af de foreslaaede Regler paa Tjenestemandsomraadet har Udvalget indhentet Oplysninger fra forskellige Styrelser, hvis Besvarelser er optrykt som Bilag 4—8, og skal hertil udtale følgende:

Man maa formentlig regne med, at de nye Regler forbigaaende vil medføre et noget større Antal Skilsmisser end normalt mellem Tjenestemænd, idet et vist Antal Skilsmisser er udskudt til efter Lovens Ikrafttræden for derved at sikre den fraskilte Hustru Enkepension.

Med Hensyn til Virkningen længere ud i Fremtiden maa det fremhæves, at der vistnok hidtil i Tjenestemandskredse har været nogen Utilbøjelighed til at lade en Separation efterfølge af Skilsmisse, medmindre nyt Ægteskab paatænkes indgaaet, idet man herved berøvede Hustruen Pensionsretten, hvilket til Gengæld kunde medføre, at Skilsmisssens økonomiske Vilkaar blev byrdefuldere for Manden end Separationens. Der vil derfor muligvis ske en Forskydning, saaledes at Antallet af separerede Tjenestemænd aftager, og Antallet af fraskilte stiger tilsvarende; men nogen reel Betydning vil dette ikke faa, idet Følgen kun bliver, at den Pension, som den paagældendes Hustru tidligere opnaaede som separeret, nu helt eller delvis kan opnaas som fraskilt.

De statistiske Oplysninger, det har været Udvalget muligt at tilvejebringe, er af saa begrænset Omfang, at det er udelukket at opstille nogen egentlig Beregning

med Hensyn til den økonomiske Rækkevidde af de foreslaaede Ændringer, selvom man regner med, at Forholdene, efter at Forslagets Bestemmelser er sat i Kraft, vil blive nogenlunde de samme som forinden.

Udvalget mener dog paa Grundlag af de foreliggende Oplysninger at kunne skønne, at den foreslaaede Nyordning, forsaavidt Enkepensionerne angaar, økonomisk set i det store og hele vil komme til at hvile i sig selv.

Derimod maa man regne med, at Regelen om, at der, naar baade Enken og den fraskilte Hustru er berettiget til Pension, i de 3 Maaneder, hvor der ydes Enken Efterindtægt, ogsaa skal ydes den fraskilte Hustru Pension, samt de foreslaaede Ændringer i Reglerne om Børnetillæg og Beregningsgrundlaget for Reguleringstillæget, naar en Deling af Enkepensionen finder Sted, jfr. Udkast II § 5, vil medføre en mindre Merudgift for Statskassen i Forhold til nu.

5. Udkast til Lovforslag.

I Overensstemmelse med de foran anførte Betragtninger har man herefter udarbejdet de efterfølgende 2 Lovforslag, som Udvalget er enig om at foreslaa søges gennemført.

Til Lovforslagene har man knyttet de særlige Bemærkninger til de enkelte Bestemmelser, man har fundet paakrævet.

I.

Forslag til Lov om Bevarelse af Enkepensionsret ved Separation og Skilsmisse.

§ 1.

Denne Lov omfatter Tjenestemænd og andre, hvem en Enkepensionsordning er sikret som Lød i deres Tjenesteforhold.

§ 2.

Stk. 1. Retten til Enkepension berøres ikke af, at Separation imellem Ægtefællerne har fundet Sted.

Stk. 2. Naar Ægteskabet, efter at have bestaaet i mindst 5 Aar, ophæves ved Skilsmisse, og der tillægges den fraskilte Hustru Underholdsbidrag, bliver der ved Bevilgingen eller Dommen at træffe Bestemmelse om, hvorvidt hun skal bevare sin Ret til Enkepension. Den trufne Afgørelse er endelig.

Stk. 3. Saafremt det ved Skilsmissen er bestemt, at Retten til Enkepension bevares, er den fraskilte Hustru — forudsat at Betingelserne for at erholde Enkepension iøvrigt er tilstede — berettiget til ved Mandens Død at oppebære Pension efter ham, dog at Pensionen i intet Tilfælde kan udgøre et større Beløb end det hende paa Dødsfaldets Tidspunkt i Henhold til Skilsmissevilkårene tillagte aarlige Underholdsbidrag.

Stk. 4. Har Manden indgaaet nyt Ægteskab, og er saavel hans fraskilte Hustru som Enken berettiget til Enkepension, deles denne imellem dem i Forhold til det Antal paabegyndte Aar, hvori hver af dem har været gift med ham. Saafremt den fraskilte Hustrus Andel af Pensionen overstiger det hende tillagte Underholdsbidrag, jfr. Stk. 3, tilfalder det overskydende Beløb dog Enken, saaledes at de tilsammen oppebærer den fulde Enkepension.

Stk. 5. Den fraskilte Hustrus Ret til Enkepension bortfalder, naar hun indgaar nyt Ægteskab, selv om dette senere ophører ved Dødsfald eller Skilsmisse.

Stk. 6. Efter Mandens Død er Bortfald af Pensionsretten for den ene Hustrus Vedkommende ved Dødsfald, nyt Ægteskab eller paa anden Maade uden Betydning for den anden Hustrus Pensionsforhold.

Stk. 7. Foranstaaende Regler finder tilsvarende Anvendelse, forsaavidt Manden maatte efterlade sig flere fraskilte Hustruer.

Stk. 8. Saalænge den i Stk. 2 omhandlede Afgørelse ikke behørigt anmeldes overfor den Myndighed eller Institution, hvem det paahviler at udrede Pensionen, kan denne med frigørende Virkning udbetales til Enken.

§ 3.

Naar en Pensionsordning beror paa Medlemsskab i en Pensionskasse eller er tegnet som en Forsikring, og det ved en aktuarmæssig Opgørelse godtgøres, at fraskilte Hustruers Adgang til Pension eller Andel i saadan ved deres tidligere Ægtefælles Død vil medføre forøgede Udgifter for den Institution, som skal udrede Enkepension, skal en forholdsmæssig Nedsættelse af Enkepensionsydelse kunne finde Sted. Nedsættelsen vil dog i hvert enkelt Tilfælde være at godkende af Ministeriet for Handel, Industri og Søfart, efter at Sagen har været forelagt for Forsikringsraadet.

§ 4.

Nærværende Lov træder i Kraft 1. April 1940, men finder ikke Anvendelse i Tilfælde, hvor Ægteskabet er aldeles ophævet inden dette Tidspunkt.

Bemærkninger til Lovforslaget.

Til § 1.

Bestemmelsen fastslaar, hvilke Personer der falder ind under de nye Regler om fraskilte Hustruers Adgang til Pension eller Andel heri ved deres tidligere Ægtefælles Død.

Som anført i de almindelige Bemærkninger, se Side 17, bør en Reform ikke begrænses til Statstjenestemandshustruer, men ogsaa omfatte Kvinder, der er gift med kommunale Tjenestemænd, Tjenestemænd og Funktionærer i offentlige Institutioner, koncessionerede Selskaber og private Virksomheder samt andre, hvem der som *Led i deres Tjenesteforhold* er sikret en Pensionsordning.

De foreslaaede nye Regler kommer ikke alene til Anvendelse i Tilfælde, hvor Enkepensionsordningen er truffet ved Pensionslove, kommunale Vedtægter eller i Form af Medlemsskab i en af de af Lov om Tilsyn med Pensionskasser af 11. Maj 1935 omfattede Pensionskasser, men ogsaa, naar der er tegnet en Pensionsforsikring, og det er for Afgørelsen af, om en Pensionsordning omfattes af de foreslaaede Regler, uden Betydning, om Bidraget til Pensionering helt eller delvis udredes af den pensionsberettigede selv eller alene af den Virksomhed, hvori paagældende er ansat.

Til § 2.

Stk. 1. Man har ment indledningsvis at burde indsætte en ex-tuto Bestemmelse om, at Retten til Enkepension ikke berøres af, at *Separation* imellem Ægtefællerne har fundet Sted, hvilket iøvrigt i alt væsentligt svarer til den nu faktisk bestaaende Tilstand.

I Stk. 2 og 3 angives de særlige Betingelser, der skal være opfyldt, for at en fraskilt Hustrus Ret til Pension indtræder. Der er i de almindelige Bemærkninger, se Side 15, gjort Rede for, af hvilke Grunde man har fundet det rettest at betinge Pensionsrettens Bevarelse af, at Ægteskabet har bestaaet i mindst 5 Aar, og at afdøde var tilpigtet at svare den fraskilte Hustru Underholdsbidrag.

Det er ligeledes i de almindelige Bemærkninger, se Side 16, anført, at Afgørelsen af, om Enkepension skal bevares eller ej, bør træffes som et Led i Skilsmissegagens Behandling, og at den trufne Afgørelse bør være endelig. Det bemærkes dog herved, at en

Aftale mellem Parterne om Pensionsretten formentlig i Medfør af Analogien af Ægteskabslovens § 72 ved Dom vil kunne erklæres uforbindende for den paagældende under de i denne Bestemmelse nævnte Betingelser.

I Tilfælde af, at Manden afgaar ved Døden, efter at der er truffet Afgørelse om, at der tilkommer Hustruen Ret til Underholdsbidrag og Pension, men inden Bidragets Størrelse er fastsat, idet dette er henskudt til Overøvrighedens Afgørelse, vil der mangle den i Stk. 3 fastsatte Maksimumsbegrænsning; denne maa efter Udvalgets Mening udfindes derved, at der fra Overøvrigheden indhentes en Udtalelse om, hvilket Underholdsbidrag der under de ved Dødsfaldet foreliggende Omstændigheder maatte antages at ville være blevet fastsat til den fraskilte Hustru.

Efter Udvalgets Opfattelse bør Bidragspligt og Pensionsret som Hovedregel følges ad.

Der kan dog forekomme Tilfælde, hvor en Adskillelse maa anses for rimelig. Som et Tilfælde, hvor der normalt ikke bør tillægges den fraskilte Hustru Pensionsret, kan nævnes, at Bidragspligten ifølge Skilsmissevilkaarene er tidsmæssigt begrænset. Man har inde for Udvalget været inde paa den Tanke i saadanne Tilfælde ogsaa at gøre Pensionsretten tidsbegrænset, men da dette vilde være en Afvigelse fra de almindelige Principper for Ydelse af Pension, har man ikke ment at burde stille Forslag i saa Henseende. Som et andet Eksempel kan anføres, at en fraskilt Hustru ved Skilsmisseforhandlingerne giver Afkald paa Retten til Enkepension under Hensyn til, at hun er berettiget til Egenpension.

Betydningen af Forskriften om Ægteskabets Varighed i mindst 5 Aar er iøvrigt den, at Aftaler imellem Ægtefæller, hvis Ægteskab ved Skilsmissen har bestaaet i et kortere Tidsrum, ikke skal respekteres af vedkommende Pensionskasse, saafremt Aftalen strider imod dens Vedtægter.

Man har overvejet, om der for den fraskilte Hustrus Vedkommende burde fastsættes den Begrænsning, at Pensionen til hende ikke kunde overstige det Beløb, der vilde have tilkommet hende, dersom hendes Ægteskab var ophørt ved Mandens Død paa det Tidspunkt, da *Skilsmissen* fandt Sted. Da der imidlertid efter Lovgivningens almindelige Regler er en vis Adgang til, naar den bidragspligtiges økonomiske Forhold har forandret sig, at faa ændret Underholdsbidragets Størrelse, anser man det for naturligt, at man ogsaa for den fraskilte Hustrus Vedkommende lægger den Pension til Grund, hun ved *Mandens Død* vilde have haft Krav paa som Enke.

Stk. 4 omhandler det Tilfælde, at en Mand i pensionsberettigende Stilling foruden sin fraskilte Hustru (eller Hustruer) efterlader sig en Enke, som ogsaa er berettiget til Pension.

I Lighed med det Princip, som ligger til Grund for den i Norge gældende Ordning, foreslaas det, at Enkepensionen *deles* mellem Enken og den fraskilte Hustru i Forhold til Længden af det Tidsrum, hvori hver af dem har været gift med afdøde, i hvilken Henseende henvises til det i de almindelige Bemærkninger Side 14 anførte. Har Manden saaledes været gift 8 Aar med sin første Hustru og 12 Aar med sin efterlevende Enke, medfører den foreslaaede Regel, at Pensionen til disse vil udgøre henholdsvis $\frac{8}{20}$ og $\frac{12}{20}$ af den ordinære Enkepension.

Forsaavidt den fraskilte Hustrus Andel af Pensionen ved denne Beregningsmaade overstiger det hende tillagte Underholdsbidrag, jfr. Stk. 3, nedsættes hendes Pension tilsvarende, og det overskydende Beløb tilfalder *Enken*, saaledes at de tilsammen ved Dødsfaldet kommer til at oppebære den fulde Enkepension.

Stk. 5. Da den fraskilte Hustrus Ret til Underholdsbidrag bortfalder endeligt, naar hun indgaar nyt Ægteskab, foreslaas det, at hendes Adgang til Enkepension efter

hendes første Mand ogsaa bortfalder for stedse, dersom hun gifter sig paany, saaledes at Retten ikke genopvaagner, selvom det nye Ægteskab senere ophører ved Dødsfald eller Skilsmisse eller paa anden Maade.

Stk. 6. Den i Stk. 4 nævnte Deling mener man bør være endelig, idet man anser det for mindre heldigt, om de Parter, der faar Pension ved Delingen, kunde paaregne senere at faa Adgang til en Forhøjelse ved en i Forhold til dem saa tilfældig Foranledning som een af de andre Parters Død eller nye Ægteskab.

Stk. 7 omhandler de Tilfælde, hvor Tjenestemanden ved sin Død efterlader sig flere fraskilte Hustruer. — Det bemærkes, at den i Stk. 4, 2. Pkt., omhandlede Tilvækstret kun kommer Enken til gode.

Stk. 8. Da den Myndighed eller Institution, hvem det paahviler at udrede Pensionen, ikke kan forudsættes at have Kendskab til de Vilkaar, der fastsættes ved Skilsmissen, og da man iøvrigt anser det for rettest, at den, der ved Skilsmissen faar tilkendt Ret til Bevarelse af Enkepensionsret, selv anmelder sit Pensionskrav, foreslaas det, at Pensionen, saa længe den i Stk. 2 omhandlede Afgørelse ikke behørigt er anmeldt over for den pensionsudbetalende Myndighed eller Institution, kan udbetales med frigørende Virkning til Enken. Der bør efter Udvalgets Formening ved et ministerielt Cirkulære gives de Myndigheder, der behandler Skilsmissesager, Paalæg om i hvert enkelt Tilfælde at henlede Parternes Opmærksomhed paa denne Bestemmelse.

Det bemærkes, at den Omstændighed, at den fraskilte Hustru har anmeldt, at hun har faaet tilkendt Enkepensionsret, ikke er til Hinder for, at der ved Mandens eventuelle Udtræden af en Pensionskasse udbetales ham selv den fulde kontante Udtrædelsesgodtgørelse i Tilfælde, hvor dette maatte være hjemlet eller blive tilladt, idet Spørgsmaalet om Hustruens Ret til Andel i Godtgørelsen alene afhænger af, hvad der i saa Henseende bestemmes ved Skiftet af Fællesboet, og herom maa hun for at sikre sin Ret indgive Anmeldelse til Pensionskassen.

Til § 3.

Bestemmelsen omhandler det Tilfælde, at det ved en aktuarmæssig Opgørelse godtgøres, at fraskilte Hustruers Adgang til Pension eller Andel i saadan ved deres tidligere Ægtefælles Død vil medføre forøgede Udgifter for den Institution, som skal udrede Enkepension.

Den forøgede Risiko vil kunne afhjælpes enten ved en Forhøjelse af Pensionsbidragene eller en Nedskrivning af Pensionsydelseerne.

Da man ikke har ment i Almindelighed at burde paalægge Virksomhederne eller de pensionsberettigede forøgede Udgifter til Pensionsbidrag som Følge af de ændrede Regler om fraskilte Hustruers Pensionsadgang, har man indskrænket sig til at foreslaa, at den forøgede Risiko om fornødent opvejes ved en forholdsmæssig Nedsættelse af Enkepensionsydelseerne.

Det tilføjes, at det formentlig følger af almindelige Regler, at Pensionering fra Staten eller Kommunerne i et Tilfælde som det foreliggende kan reguleres henholdsvis ved Lov og Vedtægtsændring, saalænge Pensionsretten ikke er blevet aktuel.

Til § 4.

Med Hensyn til denne Bestemmelse henvises til den i de almindelige Bemærkninger, se Side 17, givne Motivering for, at de nye Regler ikke bør finde Anvendelse i Tilfælde, hvor Ægteskabet er aldeles ophævet inden Lovens Ikrafttræden.

II.

Forslag til Lov om Ændringer i Lov Nr. 98 af 31. Marts 1931 om Statens Tjenestemænd.

(Bevarelse af Pensionsret for fraskilte Hustruer.)

§ 1.

Tjenestemandslovens § 67 affattes saaledes:

„Stk. 1. Uberettigede til Enkepension er Tjenestemænds Enker, hvis Ægteskab er indgaaet efter Mandens 60. Aar eller paa hans Dødsleje eller efter, at han var afskediget med Pension eller Ventepenge, uden at Genindtrædelse i Statstjenesten har fundet Sted.

Stk. 2. Saafremt det før eller efter Dødsfaldet godtgøres, at Manden havde gjort sig skyldig i et Forhold, der efter § 60 vilde have medført Pensionsrettens Fortabelse, er Enken ligeledes uberettiget til Enkepension; maa hans Forhold derimod henføres under § 61, bestemmes det ved Finanslov eller Tillægsbevillingslov, hvorvidt Enken skal have Pension og i bekræftende Fald af hvilken Størrelse.

Stk. 3. Retten til Enkepension berøres ikke af, at Separation har fundet Sted.

Stk. 4. Naar en Tjenestemand's Ægteskab, efter at have bestaaet i mindst 5 Aar, ophæves ved Skilsmisse, og der tillægges den fraskilte Hustru Underholdsbidrag, bliver der ved Bevillingen eller Dommen at træffe Bestemmelse om, hvorvidt hun skal bevare sin Ret til Enkepension, hvilken Afgørelse er endelig. I bekræftende Fald er den fraskilte Hustru — forudsat at hun iøvrigt opfylder Betingelserne for at erholde Enkepension — berettiget til ved Tjenestemandens Død at oppebære Pension, som dog i intet Tilfælde kan udgøre et større Beløb end det hende paa Dødsfaldets Tidspunkt i Henhold til Skilsmissevilkaarene tillagte aarlige Underholdsbidrag. Forinden Pensionen fastsættes, fradrages et til Reguleringstillæget efter § 91, Stk. 1, svarende Beløb i Underholdsbidraget.

Stk. 5. Har Tjenestemanden indgaaet nyt Ægteskab, og er saavel hans fraskilte Hustru som Enken berettiget til Enkepension, deles denne imellem dem i Forhold til det Antal paabegyndte Aar, hvori hver af dem har været gift med Tjenestemanden. Saafremt den fraskilte Hustrus Andel af Pensionen overstiger det hende tillagte Underholdsbidrag, jfr. Stk. 4, tilfalder det overskydende Beløb dog Enken, saaledes at de tilsammen oppebærer den fulde Enkepension.

Stk. 6. Den fraskilte Hustrus Ret til Enkepension bortfalder, naar hun indgaar nyt Ægteskab, selv om dette senere ophører ved Dødsfald eller Skilsmisse.

Stk. 7. Efter Mandens Død er Bortfald af Pensionsretten for den ene Hustrus Vedkommende ved Dødsfald, nyt Ægteskab eller paa anden Maade uden Betydning for den anden Hustrus Pensionsforhold.

Stk. 8. Foranstaaende Regler finder tilsvarende Anvendelse, forsaavidt Tjenestemanden ved sin Død efterlader sig flere fraskilte Hustruer.

Stk. 9. Saalænge den i Stk. 4 omhandlede Afgørelse ikke behørigt anmeldes overfor Finansministeriet, kan dette med frigørende Virkning udbetale Pensionen til Enken.

Stk. 10. Den Ret, som efter § 66, Stk. 1, er tillagt en Enke til Pensionstillæg for de Børn, overfor hvilke den afdøde Tjenestemand havde Forsørgelsespligt, tilkommer ogsaa Tjenestemandens fraskilte Hustru, som har Ret til Enkepension. Er den fraskilte Hustru efter Reglerne i Stk. 4 ikke berettiget til Enkepension, tillægges der hende for de Børn, overfor hvilke Tjenestemanden havde Forsørgelsespligt, en Pensionsydelse af den i § 66 fastsatte Størrelse, idet dog Bestemmelsen i § 68, Stk. 3, 2. Pkt., finder tilsvarende Anvendelse, forsaavidt hun har indgaaet nyt Ægteskab.

§ 2.

Efter § 68, Stk. 2, 1. Pkt., rettes Punktum til Semikolon, og der tilføjes:
„denne Regel gælder dog ikke for fraskilte Hustruer, jfr. § 67, Stk. 6“.

§ 3.

Som nyt Stykke til § 71 tilføjes:

„Stk. 4. I det Tilfælde, at der er sikret en Tjenestemand's Hustru pligtig Enkeforsørgelse i Henhold til de før 1. Oktober 1919 gældende Regler, og Ægteskabet opløses fuldstændigt, men saaledes at Hustruen i Henhold til § 67, Stk. 4, er berettiget til Pension efter Manden, forbliver Enkeforsørgelsen i Kraft og til Raadighed i Overensstemmelse med Lov Nr. 489 af 12. September 1919 § 71, Stk. 7—12. Er den fraskilte Hustru som Følge af Reglerne i § 67, Stk. 4, ikke berettiget til Pension, eller mister hun ved Indtrædelse i nyt Ægteskab denne Ret, overgaar det sikrede til Tjenestemandens fri Raadighed.“

§ 4.

§ 75, Stk. 1, 2. Pkt., udgaar, og i Stedet for indsættes:

„Saafremt Enke ikke efterlades, tilfalder samme Ret Tjenestemandens uforsørgede Børn under 18 Aar, forudsat at disse ved Dødsfaldet var undergivet hans Forældremyndighed, samt uforsørgede forældreløse Børn under 18 Aar efter en kvindelig Tjenestemand“.

§ 75, Stk. 3, udgaar, og i Stedet for indsættes:

„Stk. 3. Efterindtægt tilkommer ikke en fraskilt Hustru, selv om hun efter Reglerne i § 67 er berettiget til Pension, men Retten til denne indtræder straks fra den 1ste i Maaneden efter Mandens Død.“,

og der tilføjes som nyt Stk. 4:

„Stk. 4. Forsaavidt Tjenestemanden efterlader sig Børn under 18 Aar, som i Henhold til Stk. 1, 2. Pkt., ikke er berettiget til Efterindtægt, kommer den dem i Henhold til § 69 tilkommende Børnepension til Udbetaling straks fra den 1ste i Maaneden efter Tjenestemandens Død.“

§ 5.

I § 92, Stk. 1, tilføjes som nyt Punktum:

„Naar Deling af Enkepension finder Sted i de i § 67, Stk. 5, omhandlede Tilfælde, lægges den enkeltes Pensionsandel til Grund ved Reguleringstillæggets Beregning.“

§ 6.

Nærværende Lov træder i Kraft 1. April 1940, men finder ikke Anvendelse i Tilfælde, hvor Ægteskabet er aldeles ophævet inden dette Tidspunkt.

Bemærkninger til Lovforslaget.

Til § 1.

ad Tjenestemandenslovens § 67:

Stk. 1. Bortset fra Skilsmissetilfældet er Bestemmelsen identisk med den nu-gældende Tjenestemandenslovs § 67, Stk. 1.

Stk. 2. Bestemmelsen er enslydende med den nuværende Affattelse af Tjenestemandenslovens § 67, Stk. 2.

Stk. 3 svarer til nugældende Ret, men man har anset det for ønskeligt at præcisere, at en frasepareret Tjenestemandshustru har Ret til Enkepension ved Mandens Død.

I *Stk. 4* angives de særlige Betingelser, som skal være opfyldt, for at en fraskilt Hustrus Ret til Enkepension indtræder.

Herom henvises til Udvalgets Bemærkninger, jfr. S. 21—22, til den tilsvarende Bestemmelse (§ 2, *Stk. 2—3*) i foranstaaende Udkast til *Lov om Bevarelse af Enkepensionsret ved Separation og Skilsmisse* (i det følgende benævnt „Udkast I.“)

Under Hensyn til, at Pensionsydelsen fra Staten bestaar, dels af et fast Beløb (Grundpension), dels af Tillæg, der reguleres efter Prisniveauet (Reguleringstillæget), foreslaas det, at der ved Beregningen af Pensionen til den fraskilte Hustru sker Fradrag af et til Reguleringstillæget (herunder indbefattet midlertidig Forhøjelse af dette) for gifte svarende Beløb i Underholdsbidraget; udgør dette saaledes f. Eks. 2 500 Kr. aarlig, kan Pensionen, naar de for Tiden gældende Satser lægges til Grund, ikke overstige 1 720 Kr., hvortil kommer Reguleringstillæg og midlertidigt Tillæg med henholdsvis 612 Kr. og 168 Kr. aarlig, altsaa i alt 2 500 Kr.

Stk. 5 omhandler det Tilfælde, at en Tjenestemand foruden sin fraskilte Hustru (eller Hustruer) efterlader sig en Enke, som ogsaa er berettiget til Pension.

Idet der henvises til Udvalgets Bemærkninger til dets Forslag til den tilsvarende Bestemmelse (§ 2, *Stk. 4*) i Udkast I, skal her blot bemærkes, at den Omstændighed, at den pligtige Enkeforsørgelse overstiger det en fraskilt Hustru tillagte Underholdsbidrag, er uden Indflydelse paa det Enken eventuelt tilfaldende overskydende Beløb, jfr. Bemærkningerne nedenfor til § 3.

Stk. 6 om Bortfald af Enkepensionsretten for den fraskilte Hustru ved Indgaaelse af nyt Ægteskab er affattet som den tilsvarende Bestemmelse (§ 2, *Stk. 5*) i Udkast I, jfr. Bemærkningerne S. 22.

Stk. 7 er enslydende med den i Udkast I som § 2, *Stk. 6*, foreslaaede Regel om, at den een Gang stedfundne Deling er endelig.

Stk. 8 omhandler de Tilfælde, hvor Tjenestemanden ved sin Død efterlader sig flere fraskilte Hustruer. — Det bemærkes, at den i *Stk. 5*, 2. Pkt., omhandlede Tilvækstret kun kommer *Enken* til gode.

Stk. 9. I Lighed med den i Udkast I, § 2, *Stk. 8*, indeholdte Bestemmelse, foreslaas det, at Finansministeriet, saa længe den i *Stk. 4* omhandlede Afgørelse ikke behørigt er anmeldt over for Ministeriet, kan udbetale Pensionen med frigørende Virkning til Enken. — Det bemærkes, at Anmeldelsen, forsaavidt angaar Folkeskolen og Folkekirken, skal finde Sted over for henholdsvis Undervisningsministeriet og Kirkeministeriet.

Stk. 10. Som anført i de almindelige Bemærkninger, se S. 18, anser man det for rimeligt, at Retten til *Pensionstillæg efter § 66* for Børn, over for hvilke en afdød Tjenestemand havde Forsørgelsespligt, udvides til ogsaa at omfatte de Tilfælde, i hvilke der efterlades en fraskilt Hustru, som er pensionsberettiget efter de her foreslaaede Regler, og at der endvidere tillægges en fraskilt Hustru, som af de i *Stk. 4* anførte særlige Grunde er uberegtiget til at erholde Enkepension, Ret til en *Opdragelseshjælp*, svarende til de i § 66 nævnte Satser, indtil Børnenes fyldte 18de Aar. Selvom Hovedsynspunktet maa være det, at Staten ikke paa Grund af Tjenestemandens private ægteskabelige Forhold bør udrede mere, end om han kun havde efterladt sig en Enke, vil den retfærdigste og mest praktiske Ordning være den, at man i Henseende til Børnepension behandler hvert Ægteskab for sig og yder Børnetillæg (eller Børnepension) uafhængigt af Forholdene i det andet Ægteskab. Har en Tjenestemand saaledes efterladt sig 2 Børn i det ved Skilsmisse opløste Ægteskab og 1 Barn i det sidste, vil den fraskilte Hustru faa 330 Kr. og Enken 180 Kr. i Børnetillæg. Man undgaar herved Omberegning af Beløbene, naar et Barn i det andet

Ægteskab fylder 18 Aar, og Udbetalingen af de lidt højere Beløb til Børnene end efter den nugældende Ordning maa anses for rimelig, naar henses til, at det er forholdsvis dyrere at opdrage Børnene i flere Hjem end i eet.

Forsaavidt den fraskilte Hustru efter Skilsmissen har indgaaet nyt Ægteskab, bør Pensionstillæget til Børnene dog kun komme til Udbetaling, naar det godtgøres, at de økonomiske Forhold i det nye Ægteskab er saadanne, at Hensynet til Børnenes forsvarelige Opdragelse gør det fornødent eller i høj Grad ønskeligt.

Man har derfor foreslaaet, at Bestemmelsen i § 68, Stk. 3, 2. Pkt., finder tilsvarende Anvendelse.

Til § 2.

Ændringen staar i Forbindelse med den foreslaaede Affattelse af Tjenestemandslovens § 67, Stk. 6.

Til § 3.

Den pligtige Enkeforsørgelse, som i Henhold til de før 1. Oktober 1919 gældende Regler er sikret Tjenestemænds Hustruer og i Overensstemmelse med Lov Nr. 489 af 12. September 1919 § 71, Stk. 7 fig., holdes i Kraft af Staten ved dennes Overtagelse af Præmiebetalingen for til sin Tid at udgøre en til den pligtige Enkeforsørgelses Beløb svarende Del af Enkepensionen, maa teknisk betragtes som en Del af denne. Det er derfor en naturlig Konsekvens, at de foreslaaede Ændringer i Retten til Enkepension kommer til Anvendelse ogsaa paa den pligtige Enkeforsørgelse, saaledes at denne, der i Henhold til de gældende Bestemmelser i foran anførte Lovs § 71, Stk. 11, overgaar til Tjenestemandens frie Raadighed i Tilfælde af Ægteskabets fuldstændige Opløsning, under visse Betingelser opretholdes ogsaa efter Skilsmissen i samme Omfang som før denne.

Den i ovennævnte § 71, Stk. 10, indrømmede Godtgørelse til Tjenestemanden for Præmiebetaling i Form af frivillig Notering, saaledes at en Del af det sikrede under visse Betingelser kan udleveres til fri Raadighed, foreslaas derfor opretholdt, ligesom man mener at kunne se bort fra den Mulighed, at Enkeforsørgelsens Beløb til sin Tid kan komme til at overstige den Pension, der foreslaas tillagt den fraskilte Hustru i § 67, Stk. 4 og 5.

Det er Forudsætningen, at det straks ved Skilsmissen fastslaas, om Betingelserne for at bevare den pligtige Enkeforsørgelse er til Stede. For at sikre Staten imod, at Præmiebetalingen fortsættes, efter at den fraskilte Hustrus Ret til Pension er bortfaldet, bør der indhentes fornøden Dokumentation for, at hun stadig er berettiget til Pension.

Man har dog ikke ment det nødvendigt at indsætte Bestemmelser i denne Retning i selve Loven, idet Administrationen med Hensyn til Kontrollen heraf, ligesom i øvrigt, paaser, at Betingelserne for Pensionsretten er tilstede.

Indgaaelse af nyt Ægteskab efter Tjenestemandens Død medfører ikke Bortfald af den af den fraskilte Hustru oppebaarne pligtige Enkeforsørgelse. — At denne, *medens Tjenestemanden lever*, overgaar til fri Raadighed som foreslaaet i sidste Punktum, berettiger Tjenestemanden til efter de almindelige forsikringsretlige Regler at indsætte en anden eller andre end den fraskilte Hustru som begunstiget. Er der sikret Overlevelseshænderente, vil denne Beføjelse tilkomme Tjenestemanden, hvad enten Overlevelseshænderenten opretholdes ved fortsat Præmiebetaling eller afløses af en Fripolice, og gaa ud paa, at den eller de begunstigede efter hans Død skal kunne oppebære Overlevelseshænderentebeløbet, saa længe den fraskilte Hustru, paa hvis Liv den er tegnet, overlever ham.

Til § 4.

Som anført i de almindelige Bemærkninger, se S. 18, hviler den gældende Efterindtægtsordning paa det Grundprincip, at der ved en Tjenestemand's Død bør gives den med ham samlevende Enke (og Børn) en rimelig Tidsfrist til at indrette sig efter Nedgan-

gen i det Indtægtsniveau, som Familien har været paa, medens Tjenestemanden levede, og med dette som Udgangspunkt er der ved Tjenestemandslovens Kapitel 3 givet Regler for Udbetaling af den afdøde Tjenestemands Indtægt fra Staten i 3 Maaneder.

Efter Formaalet med denne Ydelse har man ikke fundet tilstrækkelig Grund til at give den fraskilte Hustru Adgang til Efterindtægt, hvorimod det foreslaas, at Retten til den hende (eller hendes umyndige Børn) tilkommende Pension indtræder allerede fra det Tidspunkt, da Tjenestemanden afgaar ved Døden.

Ud fra det Hovedsynspunkt, der ligger til Grund for Ydelsen af Efterindtægt, anser man det heller ikke for rimeligt at udbetale saadan til Børn under 18 Aar efter en afdød Tjenestemand, hvis Ægteskab er ophævet ved Skilsmisse, og hvor Børnene var undergivet *den fraskilte Hustrus* Myndighed og Forsorg, og man stiller derfor Forslag om, at Tjenestemandslovens § 75, Stk. 1, 2. Pkt., ændres saaledes, at det gøres til en Betingelse for Udbetalingen af Efterindtægt til umyndige Børn, at disse ved Tjenestemandens Død var undergivet hans Forældremyndighed.

I Lighed med den Ordning, der er foreslaaet for den fraskilte Hustru, er det som nyt Stk. 4 foreslaaet, at Børnepension efter § 69 i Tilfælde, hvor Børnene ikke er berettiget til Efterindtægt, kommer til Udbetaling straks efter Tjenestemandens Død.

Til § 5.

Til de nugældende Regler om Reguleringstillæg foreslaas føjet en ny Regel, hvorefter Størrelsen af den enkelte Pensionsandel — og ikke den samlede Enkepension — lægges til Grund ved Reguleringstillæggets Beregning, naar Deling af Enkepension finder Sted i de i § 67, Stk. 5, nævnte Tilfælde.

Til § 6.

Med Hensyn til denne Bestemmelse henvises til den i de almindelige Bemærkninger, se S. 17, givne Begrundelse for, at de nye Regler ikke bør finde Anvendelse i Tilfælde, hvor Ægteskabet allerede er ophævet ved Skilsmisse inden Lovens Ikrafttræden.

I Henhold til den Udvalget givne Bemyndigelse til eventuelt at forhandle med *Statstjenestemændenes Centralorganisationer* og *Danmarks Lærerforening* har foranstaaende Lovforslag været tilstillet de 3 Centralorganisationer og Danmarks Lærerforening til Udtalelse.

Som det vil ses af Svarskrivelserne fra Organisationerne, der tillige med en Skrivelse fra Udvalget er optrykt som Bilag 10—16, har de alle tiltraadt Lovforslaget.

København, den 24. November 1939.

Ernst Andersen.	Bodil Dybdal.	Ejnar Kryger.	H. Salicath.
	Edel Saunte.	V. Thalbitzer, Formand.	

Nogle Bemærkninger om pligtig Enkeforsørgelse.

(Af Kontorchef i Finansministeriet *F. H. Eibe*).

At Staten paalægger Tjenestemanden ved Indgaaelse af en Forsikringskontrakt at sikre sin Enke en aarlig Indtægt, som træder i Kraft, naar han selv er død, er i Virkeligheden et Institut af ældre Dato end den af Staten ydede Enkepension. Allerede Fundats af 30. August 1775 for den almindelige Enkekasse, jfr. Forordning 4. August 1788, Plakat 31. December 1818 og 22. Februar 1826 indførte en Forpligtelse for Embedsmændene til at være Medlemmer af denne, der senere blev afløst af Livrente- og Forsørgelsesanstalten af 1842 og af Livsforsikrings- og Forsørgelsesanstalten af 1871, nu Statsanstalten for Livsforsikring. Enkeforsørgelsen skal ved enten helt at understøtte Enken eller at supplere den oprindelig magre Statsenkepension modvirke, at der dannes et Proletariat af Embedsmændsenker.

De Bestemmelser, som danner Grundlaget for den i Nutiden opretholdte Enkeforsørgelse, og som først Tjenestemandensloven af 1919 ændrede, hviler alle paa Loven af 5. Januar 1851 (for Folkeskolens Lærere dog Lov af 8. Marts 1856, Lov Nr. 58 af 1. April 1891 og Lov Nr. 61 af 29. Marts 1904, ligesom det for Præsters Vedkommende havde sit Forblivende ved de hidtil gældende Regler — Plakat 22. Februar 1826). Loven af 5. Januar 1851 er en Parallel til Pensionsloven af samme Dato og bestemmer i § 1, „Enhver ifølge Pensionsloven pensionsberettiget, i Embede eller paa Vartpenge staaende, *Embedsmand*, der ikke har fyldt det 70. Aar, er pligtig i den, af Staten garanterede, danske Livrente- og Forsørgelsesanstalt at sikre sin Enke en ved hans Død indtrædende livsvarig Overlevelsrente af idetmindste $\frac{1}{5}$ af sine, ved Pensionsberegning ifølge samme Lovs § 4 i Betragtning kommende Embedsindtægter, dog ikke over 600 Rbd. aarlig“.

Overlevelsrenten tegnedes uden egentlig Helbredsattest, ifølge Lovens § 8 alene mod Lægeattest for, at Embedsmanden ikke befandt sig i nogen øjeblikkelig livsfarlig Tilstand.

En tilsvarende Pligt blev fra 1870'erne at regne ved Lønningslove (undertiden Pensionslove), hvis nærmere Regler om Enkeforsørgelse det blev overladt Finansministeriet at udforme i Regulativer, efterhaanden paalagt de fleste *Bestillingsmænd*, kun at disse slap med at yde et bestemt Procentafdrag (3 pCt. eller 5 pCt.) af Lønnen som Præmie paa Forsikringen, hvis Størrelse, der afgang af Interessenternes Alder, derfor kunde blive forskellig for Bestillingsmænd paa samme Lønning.

Enkeforsørgelse kunde ogsaa sikres paa anden Maade, f. Eks. ved Renten af Værdipapirer og anden forhaandenværende Kapital, der stod til Embedsmændens Raadighed, og navnlig ved *Livsforsikring*, hvortil der efter Loven af 18. Juni 1870 om Livsforsikrings- og Forsørgelsesanstalten af 1871 § 22 af Embedsmænd og Lærere i Folkeskolen kun krævedes det beskedne Minimum af 15 Gange den pligtige Overlevelsrente. For Bestillingsmænd gjaldt det ogsaa ved Livsforsikring, at Præmien var lig Procentafdraget.

Enkeforsørgelse var før 1. Oktober 1919 i Modsætning til Enkepension en livsvarig ufortabelig Indtægt, hvis Sikring blev paaset af Staten, der yderligere sørgede for, at den paagældende Forsikring blev holdt i Kraft ved Præmieindeholdelse i Mandens Løn (Pension). Det er i Traad hermed, at Enkeforsørgelsen *normalt ikke faldd bort ved Skilsmisse*. Kun naar Manden fik Skilsmisshedom over Hustruen, blev han fritaget for videre Forpligtelse. Iøvrigt bestemte Lov af 5. Januar 1851 § 9, Stk. 2, „Naar Ægteskabet hæves ved frivillig Overenskomst, vil det beroe paa denne, hvorvidt Forpligtelsen skal ophøre. Er Saadant ikke udtrykkeligt vedtaget, vedbliver Forpligtelsen, forsaa vidt angaar den Embeds-Indtægt, hvoraf Manden ved Skilsmisshen var i Besiddelse“.

For *Bestillingsmændenes* Vedkommende gjaldt tilsvarende Regler, kun bestemmer Finansministeriets Regulativ af 21. Januar 1906 § 9, Stk. 2, „Hæves Ægteskabet ved Bevilling, vil det bero paa det nærmere Indhold af denne, hvorvidt Forpligtelsen skal ophøre. Foreligger der en egentlig Skilsmisshedgrund, og Hustruen er den skyldige, forholdes paa samme Maade, som naar Manden har erhvervet Skilsmisshedom. Udenfor saadanne Tilfælde er Bestillingsmanden forpligtet til at vedligeholde den hidtil sikrede Enkeforsørgelse, hvis det modsatte ikke udtrykkelig er vedtaget“.

Medens Enkeforsørgelsen i Tiden før 1. Oktober 1919 var at opfatte som et *Supplement* til Enkepensionen, gjorde Tjenestemandsløven af 12. September 1919, der ophævede Pligten til fremtidig Sikring, den allerede sikrede Enkeforsørgelse, som man ikke mente at kunne overgive til fri Raadighed, til *et Led i Enkepensioneringen*, derved at Staten overtog den fremtidige Præmiebetaling mod til Gengæld at fradrage Enkeforsørgelsen i Enkepensionen. Det er i Overensstemmelse hermed, at Enkeforsørgelsen i Henhold til Tjenestemandsløven af 1919 § 71, Stk. 11, nu *overgaar til fri Raadighed ved Ægteskabets Opløsning ved Skilsmisse*.

Statens Interesse i Opretholdelsen af bestaaende pligtig Enkeforsørgelse for derigennem at opnaa en Lettelse i Enkepensionsbyrden er selvsagt begrænset til de Tilfælde, hvor Ægteskabet ikke er opløst, og Muligheden for en Enkepensionering er til Stede. Har Skilsmisse fundet Sted før 1. Oktober 1919, og Enkeforsørgelsen er forblevet bestaaende, bliver Mandens Forpligtelse til at opretholde det sikrede uberørt af Tjenestemandsløvens Ophørsbestemmelser, der kun tager Sigte paa fremtidige Tilfælde. Det er derfor en Cadeau til Manden, naar det ved Finansministerens Resolution af 21. Oktober 1919 er fastslaaet, at Staten ogsaa i disse Tilfælde overtager Præmiebetalingen fra 1. Oktober 1919.

En Ændring af de gældende Enkepensionsregler i Favør af fraskilte Hustruer maa efter det foran oplyste ogsaa gælde den pligtige Enkeforsørgelse, naar denne endnu be-
staar. Det følger heraf, at Enkeforsørgelse, som *efter 1. Oktober 1919* er overgaaet til fri Raadighed i Henhold til de fra det nævnte Tidspunkt gældende Bestemmelser, kommer ud af Betragtning, saaledes at Staten i de Tilfælde maa yde den fraskilte Hustru Pension (Pensionsandel) ubeskaaret. Omvendt kunde der, naar Enkeforsørgelse opretholdes for Tjenestemandshustruer, hvis Ægteskab blev ophævet før 1. Oktober 1919, være en rimelig Grund til at nedsætte Statens Pension med den sikrede Enkeforsørgelse, uanset om denne endnu er forbundet med Præmiebetaling (som Staten jo afholder) eller ej.

Bortset herfra kommer Lovændringerne alene til at gælde *fremtidig Skilsmisse* og bør formentlig gaa ud paa, at Statens Præmiebetaling for den pligtige Enkeforsørgelse fortsættes, og at Enkeforsørgelsen forbliver til Raadighed ogsaa efter Skilsmisshen for til sin Tid ved Mandens Død at komme til *Frdrag* i den fraskilte Hustrus Pension. Der opstaar dog nogle Spørgsmaal, nemlig:

- 1) hvorvidt Enkeforsørgelsen skal bevares *i sit fulde Omfang*, uanset om den Brutto-Pensionsandel, der til sin Tid tillægges den fraskilte Hustru, maaske bliver mindre end Enkeforsørgelsen,

2) om Enkeforsørgelsen skal komme til Fradrag med sit fulde Beløb, selv om en Del af det sikrede er noteret som „*frivilligt*“ i Henhold til Tjenestemandsløven af 1919 § 71, Stk. 10, idet Staten helt eller delvis har været fritaget for Præmiebetaling.

Endelig bør der indføres Korrespondens mellem Lovgivningens Bestemmelser om pligtige Forsikrings Opretholdelse i Skilsmissetilfælde og de i Skilsmissevilkaarene privat truffne Aftaler om Tegning af Forsikringer, respektiv Opretholdelse af allerede bestaaende Forsikringsforhold. I Praxis tages der undertiden fra de behandlende Sagføreres Side Hensyn til de Forsikringer, som i Henhold til de i Øjeblikket gældende Regler overgaar til fri Raadighed, og hvis Overtagelse for egen Regning er betydelig billigere end Tegning og Vedligeholdelse af nye Forsikringer; men i de fleste Tilfælde mangler der den fornødne Kontakt mellem de Myndigheder, som administrerer Enkeforsørgelsen, og Sagførerne.

Hvad det *økonomiske* angaar, vokser Statens Præmiebyrde ganske vist, naar den skal paatage sig at vedligeholde Forsikringer for fraskilte. I de vel nærmest normale Tilfælde, at Manden gifter sig igen, og der til sin Tid efterlades Enke, som skal dele den normale Enkepension med den fraskilte Hustru, bliver der dog snarere Tale om en Besparelse, idet en Del af den samlede Enkepensions-Byrde dækkes ved Forsikring.

Uddrag af norsk „Lov av 25. juni 1937 om forandringer i ekteskapslovgivningen.“

I.

I lov om inngåelse og opløsning av ekteskap av 31. mai 1918 skal følgende bestemmelser lyde:

§ 56..... Separasjonen berører ikke konens rett til enkepensjon av offentlig, kommunal eller privat pensjonsinnretning.

§ 57. Ved skilsmisse får reglene i § 56 tilsvarende anvendelse med hensyn til underholdsbidrag efter skilsmissen. Bestemmelse om underholdsbidrag truffet efter § 56 bortfaller ikke ved skilsmisse.

Underholdsplikten bortfaller i alle tilfeller hvis den berettigede gifter sig påny.

Bestemmelsen om enkepensjon i § 56 siste ledd får tilsvarende anvendelse når mannen dør efter skilsmisse. Har han inngått nytt ekteskap og er den nye kone berettiget til enkepensjon efter de almindelige regler for vedkommende pensjonsinnretning, blir enkepensjonen å dele mellem de to koner i forhold til lengden av det tidsrum hvori hver av dem har vært gift med avdøde. Det tidsrum som er gått mellem første og annet ekteskap, blir å legge til det tidsrum første ekteskap har varet. Dog tilfaller pensjonen den nye kone udelt, hvis ektefellene i det tidligere ekteskap er blitt skilt ved dom efter mannens begjæring i medhold av §§ 45—52, eller er blitt skilt efter forutgående separasjon efter mannens begjæring i medhold av § 42 første ledd. Det samme gjelder hvor den første kone har fraskrevet sig enhver rett til underholdsbidrag uten å forbeholde sig pensjonsretten, og uten at fraskrivelsen er satt ut av kraft efter § 59 før mannen inngikk det nye ekteskap. Også ellers kan det hvor skilsmissen vesentlig skyldes forgåelse eller dårlig forhold fra den første kones side, eller hvor det av andre særlige grunner måtte finnes billig, efter begjæring av mannen, fremsatt før inngåelsen av det nye ekteskap, bestemmes at den nye kone skal ha pensjonen udelt; bestemmelsen treffes ved dom; dog får § 56 første og syvende ledd tilsvarende anvendelse.

Den fraskiltes rett til pensjon bortfaller, hvis hun før sin fraskilte manns død inntreer i nytt ekteskap, og den inntreer ikke påny fordi om det nye ekteskap senere ophører ved skilsmisse eller dødsfall. Gifter hun sig efter sin forhenværende ektefelles død, får dette samme virkning for pensjonen som om ektefellene ikke hadde vært skilt.

Såfremt pensjonsretten efter mannens død for den ene kones vedkommende bortfaller eller suspenderes ved dødsfall eller nytt ekteskap, tilfaller den hele pensjon den annen kone, i tilfelle av suspensjon dog bare så lenge suspensjonen varer.

IX.

Privat pensjonsinnretning (herunder også forsikringsselskap hvori er tegnet pensjonsforsikring) som på grunn av de nye regler om enkepensjon for fraskilte får en større risiko enn påregnet ved fastsettelsen av innskuddet (premien), kan kreve et tillegg til samme, svarende til den økede risiko. Størrelsen av tillegget blir i tilfelle av tvist å fastsette av Forsikringsrådet.

De nye bestemmelser om underholdsbidrag og enkepensjon som er fastsatt i denne lovs avsnitt I, II og III får anvendelse selv om samlivet er hevet eller ektefellene er skilt før denne lovs ikrafttreden.

Såfremt mannen har inngått nytt ekteskap før denne lovs ikrafttreden og den nye kone etter de hittil gjeldende regler har eller ved mannens død vil få enkepensjonen alene, beholder hun denne rett.

De nye regler om enkepensjonen får i intet tilfelle anvendelse hvis mannen før denne lovs ikrafttreden er død eller trådt ut av vedkommende pensjonsinnretning.

Er en sak som etter denne lov (medmindre partene enes om noe annet) hører under domstolene, før lovens ikrafttreden innbragt for departementet eller fylkesmannen overensstemmende med de hittil gjeldende regler, avgjøres saken av den etter de hittil gjeldende regler kompetente myndighet hvis ikke begge parter ønsker domstolsbehandling.

Er det før lovens ikrafttreden gitt bevilling til ophevelse av det ekteskapelige samliv av departementet eller fylkesmannen, skal spørsmålet om skilsmisse mellom vedkommende ektefeller behandles av den etter de hittil gjeldende regler kompetente myndighet hvis ikke begge parter ønsker domstolsbehandling.

**Uddrag af svensk Lov af 16. Oktober 1936 om
„familjepension för efterlevande till befattningshavare i statens tjänst
(allmänna familjepensionsreglementet).“**

1 KAP.

Allmänna bestämmelser.

1 §.

1. Detta reglemente äger tillämpning å:

a) innehavare av befattning eller beställning, för vilken civila eller militära tjänstepensionsreglementet gäller; samt

b) den som avgått från befattning eller beställning, som i a) avses, och äger rätt till pension eller uppskjuten livränta enligt civila eller militära tjänstepensionsreglementet eller till pension enligt gällande bestämmelser om pensionering av försvarsväsendets reserver av befäl och civilmilitär personal, dock att reglementet icke skall gälla för den som äger rätt till uppskjuten livränta, med mindre han under minst fem år innehåft till tjänstepension enligt civila eller militära tjänstepensionsreglementet berättigande befattning.

2. Med den som avgått ur tjänst och äger rätt till uppskjuten livränta likställs den, som efter erhållet avsked från beställning vid försvarsväsendet kvarstår såsom lönlös över stat.

3. Vad nedan i detta reglemente sägs om befattning och befattningshavare skall, där ej annat framgår, i tillämpliga delar gälla med avseende å beställning och beställningshavare vid försvarsväsendet samt sådan förutvarande befattnings- eller beställningshavare, som i 1 mom. b) omförmåles.

2 §.

1. Berättigade till familjepension efter befattningshavares död äro:

efterlevande make, som ej ingått nytt äktenskap,
arvsberättigade barn, som ej uppnått 19 års ålder, samt
frånskild make i fall som i 2 mom. sägs.

Pensionsrätt tillkommer dock ej make, som äktenskapet ingåtts efter det befattningshavaren uppnått en levnadsålder av 60 år, och ej heller adoptivbarn, om adoptionen ägt rum efter det befattningshavaren fyllt 50 år.

2. Då befattningshavare i dom å äktenskapsskillnad förpliktas till sin make utgiva underhållsbidrag, äger domstolen, därest makarna levt tillsammans under minst fem år och sistnämnda make vid sammanlevnadens hävande uppnått en ålder av minst trettio år samt det i övrigt med hänsyn till omständigheterna finnes skäligt, förordna, att den frånskilda maken skall vara berättigad till familjepension efter befattningshavarens död. Vad nu sagts för det fall att befattningshavare förpliktas utgiva underhållsbidrag gäller ock, där i skillnadsmålet avtal om sådant underhållsbidrag visas föreligga.

Förordnande, som sålunda meddelats, upphör att gälla, om skyldighet att utgiva underhållsbidrag, som bestämts att utgå på särskilda tider, upphört eller den berättigade trätt i nytt gifte.

Äger förordnande som ovan sagts giltighet, må sådant förordnande ej meddelas till förmån för befattningshavarens make i senare äktenskap.

.....

5 §.

1. Familjepensionen består av en fast och en rörlig del.

2. Familjepensionens fasta del motsvarar, för år räknat,

a) för efterlevande make eller frånskild make ensam eller för efterlevande make och frånskild make tillsammans, då pensionsberättigade barn ej finnas: familjepensionens grundbelopp;

b) för efterlevande make eller frånskild make jämte barn eller för efterlevande make och frånskild make tillsammans jämte barn: familjepensionens grundbelopp ökat med femtio procent, om endast ett barn finnes, och därutöver med tjuugu procent av grundbeloppet för varje ytterligare barn;

c) för ett barn, då pensionsberättigad make ej finnes: familjepensionens grundbelopp;

d) för två eller flera barn, då pensionsberättigad make ej finnes: familjepensionens grundbelopp ökat med femtio procent, om barnen äro två, och därutöver med tjuugu procent av grundbeloppet för varje ytterligare barn.

3. Familjepensionens rörliga del utgör samma procenttal å den fasta delen, som under den tid pensionen avser gäller för beräkning av dyrtidstillägg å nyreglerad avlöning.

4. Av familjepension för efterlevande make eller frånskild make jämte barn eller för efterlevande make och frånskild make tillsammans jämte barn äger maken eller makarna tillsammans åtnjuta så stor del, som motsvarar åttio procent av grundbeloppet jämte därå belöpande rörlig pensionsdel, samt barnet eller barnen återstoden. Frånskild make, som åtnjuter pensionsrätt jämte den avlidnes barn i annat gifte, må dock icke av familjepensionen åtnjuta större del än vad som motsvarar fyrtio procent av grundbeloppet jämte därå belöpande rörlig pensionsdel. Äro efterlevande make och frånskild make eller äro två eller flera barn samtidigt pensionsberättigade, skola makarna eller barnen tillkommande pensionsbelopp delas lika dem emellan.

.....

7 §.

.....

3. Har i följd därav, att frånskild make underlåtit att jämlikt 8 § göra ansökan om pension, till annan pensionsberättigad utbetalts större belopp än han bort erhålla, skall därvid bero.

Tilsvarende Bestemmelser findes i *Lov af 16. Oktober 1936* om „familjepension för efterlevande till arbetare i statens tjänst (familjepensionsreglementet för arbetare)“.

København, den 5. Oktober 1938.

Til Udvalget af 31. Maj 1938 angaaende fraskilte Hustruers Pensionsret.

I Skrivelse af 24. Juni d. A. har Udvalget udbedt sig Oplysning om:

1. Antallet af Statens Enkepensioner, saavidt muligt grupperet efter Størrelse,
2. Antallet af Børnetillæg,
3. Antallet af Børnepensioner efter Tjenestemandsløvens § 69,
4. hvor stor en Del af den i Anmærkningerne til Finanslovsforslag 1938—39 (til § 25 I. A. Spalte 2017—18) opførte Udgift til Pensioner 36 170 000 Kr., der anslaaes at falde henholdsvis paa Enkepensioner, Børnetillæg og Børnepensioner.

I denne Anledning skal man meddele, at der pr. 1. September d. A. udbetales Pension til 7 852 Enker efter Statstjenestemænd og lign. Til 792 (svarende til knapt 10 pCt.) af disse Pensioner er knyttet Børnetillæg, ialt for 1 290 Børn. Endvidere udbetales 88 Børnepensioner i Henhold til Tjenestemandsløvens § 69.

Forsaavidt angaar de Enkepensioner, der udbetales ved Finansministeriets Foranstaltning, ialt 3 113 Pensioner, har man foretaget en Gruppering efter Størrelse. Man har her kun taget Hensyn til de Bruttobeløb, der tilkommer de paagældende af Statskassen, d. v. s., at de betragtede Beløb indbefatter selve Pensionen, Børnetillæg, personligt Tillæg i Henhold til Lov af 1. April 1925, Reguleringstillæg og midlertidigt Tillæg i Henhold til Lov af 18. Marts 1938, men derimod ikke til den pligtige Enkeforsørgelse, der i Henhold til den ældre Lovgivning udbetales en Del Enker paa anden Maade (Rentenydelse, Overlevelsesrente m. v.).

Efter Opgørelsen fordeler Enkepensionerne sig saaledes:

Aarlig Pension m. v. Kr.	Antal Pensioner	pCt.
— 400	25	1
400— 600	48	2
600—1 500	1 821	58
1 500—3 000	1 022	33
3 000—	197	6
Ialt...	<u>3 113</u>	<u>100</u>

Et nogenlunde rigtigt Billede af Størrelsesfordelingen for samtlige Enkepensioner faas ved at foretage en Fordeling efter Forholdet, der gælder for Enkepensioner under Finansministeriet.

Samtlige Enkepensioner maa herefter fordele sig saaledes:

Aarlig Pension m. v. Kr.	Antal Pensioner	pCt.
— 400	63	1
400— 600	121	2
600—1 500	4 593	58
1 500—3 000	2 578	33
3 000—	497	6
Ialt...	<u>7 852</u>	<u>100</u>

Over 60 pCt. af Enkepensionerne er saaledes under 1 500 Kr. aarlig (inkl. Tillæg), medens knapt 40 pCt. ligger over dette Beløb. Efter Budgetteringen for Finansaaret 1939—40 er den gennemsnitlige Enkepension med Tillæg ca. 1 300 Kr. aarlig. I dette Beløb er ikke medregnet det midlertidige Tillæg i Henhold til Lov af 18. Marts 1938, hvorfor man i Øjeblikket maa regne med, at Enkepension med Tillæg gennemsnitlig er ca. 1 400 Kr. aarlig.

Den i Finanslovsforslag for 1938—39 under § 25 I. A. opførte Udgift til Pensioner: 36 170 000 Kr., anslaaes at fordele sig saaledes:

Pensioner til fhv. Tjenestemænd.....	26 652 000 Kr.
Pensioner til Enker efter Tjenestemænd.....	9 275 000 —
Børnetillæg til Enker efter Tjenestemænd.....	210 000 —
Børnepensioner (§ 69).....	33 000 —

Det bemærkes, at ogsaa de under Finanslovskontoerne § 25 I. D., E. og F. opførte Beløb indeholder Enkepensioner. Medregnes disse Konti, er der i Finanslovsforslaget for 1938—39, § 25, budgetteret en Pensionsudgift paa 37 988 000 Kr., der anslaaes at fordele sig saaledes:

Pensioner til fhv. Tjenestemænd.....	27 992 000 Kr.
Pensioner til Enker efter Tjenestemænd.....	9 733 000 —
Børnetillæg til Enker efter Tjenestemænd.....	230 000 —
Børnepensioner (§ 69).....	33 000 —

I Finanslovsforslaget for 1939—40 budgetteres under § 25 I. A., D., E. og F. 39 710 000 Kr. Heraf anslaaes 10 450 000 Kr. at falde paa Enke- og Børnepensioner.

Endelig skal man oplyse, at foruden det ovenfor angivne Antal Enker efter Stats-tjenestemænd og lign., oppebærer 447 Enker Pension efter Tjenestemænd i Folkekirken og 1 800 Enker Pension efter Tjenestemænd i Folkeskolen (bortset fra København). Det sidste Tal er anslaaet og maa derfor meddeles med nogen Reservation.

P. M. V.

K. H. Kofoed.

F. H. Eibe.

MINISTERIET FOR OFFENTLIGE ARBEJDER.
 GENERALDIREKTORATET FOR POST- OG
 TELEGRAFVÆSENET

Bilag 5.

København V., den 31. Oktober 1938.

Til Udvalget af 31. Maj 1938 angaaende fraskilte Hustruers Pensionsret.

Med Henviisning til Udvalgets Skrivelse af 24. Juni d. A. angaaende forskellige Oplysninger med Hensyn til Tjenestemændenes fraskilte Hustruer, skal man for Post- og Telegrafvæsenets Vedkommende oplyse følgende:

Naar bortses fra Landpostbude stiller Forholdet sig for ca. 4 700 gifte mandlige Tjenestemænd saaledes:

pr. 30. September 1938 er fraskilt..... 134

Af disse 134 opløste Ægteskaber har

14 varet under 5 Aar,

34 fra 5—10 Aar,

33 fra 10—15 Aar,

31 fra 15—20 Aar, og

22 20 Aar og derover.

Af disse 134 er nyt Ægteskab indgaaet af..... 114

Heraf:

93 inden 1 Aar efter Skilsmissen,

18 inden Udløbet af 5 Aar efter Skilsmissen og

3 efter 5 Aars Forløb efter Skilsmissen.

Da der blandt Landpostbudene — pr. 31. Marts d. A. ca. 3 300 — kun findes ganske enkelte Tilfælde af Skilsmisse, har man holdt disse Tjenestemænd udenfor ovenanførte Oplysninger.

E. B.

I. C. Nielsen.

Harder.

MINISTERIET FOR OFFENTLIGE ARBEJDER
GENERALDIREKTORATET FOR STATSBANERNE

Bilag 6.

København K., den 30. Juni 1938.

Til Udvalget af 31. Maj 1938 angaaende fraskilte Hustruers Pensionsret.

I Anledning af Udvalgets Skrivelse af 24. ds. om at erholde visse statistiske Oplysninger med Hensyn til Tjenestemænds fraskilte Hustruer beklager man at maatte meddele, at Statsbanerne savner Materiale til at kunne give de i Skrivelsen ønskede Oplysninger for Statsbanetjenestemænd.

P. G. V.

Jyrdal.

H. Katberg.

STATSANSTALTEN FOR LIVSFORSIKRING
BESTYRELSEN

Bilag 7.

København, den 31. August 1938.

Til Udvalget af 31. Maj 1938 angaaende fraskilte Hustruers Pensionsret.

I Anledning af Udvalgets Skrivelse af 24. Juni d. A. skal Bestyrelsen herved meddele, at man ved bl. a. at benytte den pr. 1. Januar 1936 foretagne Undersøgelse vedrørende den Del af Tjenestemandsbestanden, der har løbende pligtig Forsikring — Antallet den nævnte Dag var 8 949 — kan oplyse følgende:

Overfor 28 Tjenestemænd har Staten overtaget Forpligtelsen til at vedligeholde Enkeforsørgelsen trods Skilsmisse (skilte før 1. Oktober 1919). Af disse har 12 indgaaet nyt Ægteskab inden 1. Oktober 1919 og har, jfr. Tjenestemandsløven af 12. September 1919 § 71, Stk. 7, saaledes pligtig Enkeforsørgelse for to forsørgede.

For 1 Tjenestemand's Vedkommende betaler Staten for 1ste Hustru, og han selv har Pligt til at vedligeholde Præmiebetalingen for 2den Hustru (skilt 1ste Gang før 1919, 2den Gang 1933.)

84 Tjenestemænd har løbende præmiefri Forsikring, hvoraf dog 13 har indsat en anden som begunstiget, fortrinnsvis nuværende Hustru, i 10 Tilfælde er Forsørgeren gift paany inden 1. Oktober 1919, saaledes at der er tegnet ny pligtig Enkeforsørgelse. 14 af de fraskilte Hustruer er anmeldt for Statsanstalten at være gift paany.

Endvidere har 22 Tjenestemænd (skilte efter 1919) frivilligt opretholdt pligtige Forsikringer; en har dog indsat sin nuværende Hustru som begunstiget, en anden har ladet sin fraskilte Hustru beholde 1 Forsikring, Resten til nuværende Hustru.

L. Iversen.

Meyer,
Fm.

DEPARTEMENTET FOR TOLD- OG
FORBRUGSAFGIFTER

Bilag 8.

København, den 10. Oktober 1938.

Til Udvalget af 31. Maj 1938 angaaende fraskilte Hustruers Pensionsret.

I Skrivelse af 15. f. M. har Udvalget anmodet nærværende Departement om at ville meddele Udvalget de Oplysninger, der for Personale under Departementet maatte kunne fremskaffes med Hensyn til Antallet af Tilfælde, hvor en Tjenestemand er fraskilt, Varigheden af det opløste Ægteskab, Antallet af Tilfælde, hvor nyt Ægteskab senere er indgaaet, og det Tidsrum, der er hengaaet indtil Indgaaelse af det nye Ægteskab.

I denne Anledning skal man vedrørende det under nærværende Departement hørende Personale, der omfatter ca. 1 750 mandlige Tjenestemænd, oplyse følgende:

Pr. 1. April 1931 fandtes af mandlige Tjenestemænd, der var fraskilt og ikke gift paany..... 4

I Tiden 1. April 1931—30. September 1938 er fraskilt..... 27

Af disse 31 opløste Ægteskaber har:

3 varet under 5 Aar,

10 fra 5—10 Aar,

18 10 Aar og derover.

26 af de fraskilte Tjenestemænd har indgaaet nyt Ægteskab, heraf:

20 inden 1 Aar efter Skilsmissen, og

6 fra 1—5 Aar efter Skilsmissen.

Af disse senere indgaaede Ægteskaber er 1 atter opløst efter 5 Aars Ægteskab.

Det kan endvidere oplyses, at 2 af de fraskilte Hustruer atter er blevet gift med Tjenestemænd under Departementets Omraade.

P. G. V.

A. C. Johnsen.

P. Grønvold

København den 7. Marts 1939.

Til Udvalget af 31. Maj 1938 angaaende fraskilte Hustruers Pensionsret.

Ved Skrivelse af 29. Oktober f. A. har Udvalget anmodet Forsikringsraadet om at udtale sig om, hvorvidt en Løsning af Spørgsmaalet om fraskilte Hustruers Ret til Pension eller Andel i en saadan ved den tidligere Ægtefælles Død efter følgende Hovedlinier:

„Fraskilt Hustru har Krav paa Pension ved Mandens Død, saafremt Manden var tilpligtet at svare Underholdsbidrag til hende, og Ægteskabet ikke var opløst inden 5 Aar efter dets Indgaaelse. Pensionen kan ikke andrage et større Beløb, end Underholdsbidraget. Saafremt Manden efterlader sig Enke, deles Enkepensionen mellem de to Hustruer i Forhold til Længden af det Tidsrum, i hvilket hver af dem har været gift med Tjenestemanden. At Pensionsretten efter Tjenestemandens Død bortfalder for den ene Hustrus Vedkommende ved Dødsfald, nyt Ægteskab eller paa anden Maade, er uden Betydning for den anden Hustrus Pensionsforhold“.

maa antages at ville medføre forøgede Udgifter for de under Raadets Tilsyn staaende Livsforsikringsselskaber, der tegner Pensionsforsikringer, og de under Raadets Tilsyn staaende Pensionskasser.

Saaledes foranlediget skal man udtale, at det efter Forsikringsraadets Formening er tvivlsomt, om den Udgiftsforøgelse, der for de paagældende Selskaber fremkommer ved, at de herefter normalt skal udrede Enkepension, naar en ugift pensionsforsikret Person afgaar ved Døden og efterlader sig en eller flere fraskilte Hustruer, vil kunne opvejes af den Besparelse der opnaas ved, at Enkepensionen efter en afdød gift pensionsforsikret Person, der efterlader sig en eller flere fraskilte Hustruer, skal deles mellem afdødes Hustru og fraskilte Hustruer.

Da den mulige Udgiftsforøgelse for Selskaberne maa antages ikke at blive betydelig, og da en rationel Hensyntagen til Skilsmissehyppighederne ikke synes mulig paa Grundlag af det foreliggende statistiske Materiale, hvorpaa der iøvrigt ikke bør lægges stor Vægt ved Vurderingen af den fremtidige Udvikling, er Forsikringsraadet ikke sindet at kræve nogen Ændring i Selskabernes Beregningsgrundlag for Pensionsforsikring ved en eventuel almindelig Indførelse af de af Udvalget for Statens Tjenestemænd foreslaaede Regler om fraskilte Hustruers Adgang til Pension eller Andel i saadan.

Tilsvarende Bemærkninger gælder for de i Henhold til Lov Nr. 183 af 11. Maj 1935 under Statstilsyn staaende Pensionskasser.

Man undlader ikke at pege paa, at Delingen af Enkepensionen mellem flere dertil berettigede i Forhold til Længden af det Tidsrum, de enkelte har levet i Ægteskab med den afdøde, vil medføre visse praktiske Vanskeligheder, hvis Manden ønsker paa forsikringsmæssig Basis at supplere de enkeltes Pensioner, idet der for den Hustru, hvormed Ægteskabet bestaar, vil være Trang til en med Tiden faldende forsikringsmæssig Dækning og for de øvriges Vedkommende en med Tiden stigende forsikringsmæssig Dækning.

Under Hensyn hertil og til at de af Udvalget foreslaaede Delingsregler medfører, at Pensionen til en Kvinde, der bliver Enke efter en Mand, med hvem hun kun i kort Tid har været gift, bliver yderst ringe, hvis Manden efterlader sig en pensionsberettiget Hustru, samt til at de fraskilte Hustruers Andel i Pensionen stadig formindskes, efter at Manden har indgaaet nyt Ægteskab og, hvis det nye Ægteskab bestaar i mange Aar, bliver meget ringe, har man til Udvalgets Orientering udregnet en Tabel over Middelvarigheden af et Ægteskab, indgaaet mellem en x-aarig Mand og en y-aarig Kvinde, til Belysning af følgende Delingsregel, der i Princippet svarer til den af Udvalget foreslaaede, men som afskærer de ekstreme Tilfælde: „Fraskilte pensionsberettigede Hustruers Andel i Pensionen bestemmes i Forhold til Længden af det Tidsrum, i hvilket de har været gift med Manden. Den Andel, der tilkommer den Hustru, med hvem Manden ved sin Død var gift, bestemmes i Forhold til Ægteskabets Middelvarighed, beregnet ved Ægteskabets Indgaaelse“.

Æ g t e s k a b e t s M i d d e l v a r i g h e d .

x = Mandens fyldte Alder.		y = Hustruens fyldte Alder.				
x =	35	40	45	50	55	60
y						
25.....	28	25	22	19	16	13
30.....	27	25	22	19	16	13
35.....	25	23	21	19	16	13
40.....	23	22	20	18	15	12
45.....	21	20	18	16	14	12
50.....	19	18	16	15	13	11
55.....	16	15	14	13	12	10
60.....	13	12	12	11	10	9

Eksempel: Et Ægteskab opløses efter 20 Aars Bestaaen. Mandens Alder ved Opløsningen er 55 Aar. I denne Alder indgaar han Ægteskab med en 30-aarig Kvinde.

Da Middelvarigheden for et Ægteskab indgaaet mellem en 55-aarig Mand og en 30-aarig Kvinde ifølge ovennævnte Tabel er 16 Aar, andrager den fraskilte Hustrus Andel i Enkepensionen 20/36, medens Hustru Nr. 2's Andel udgør 16/36.

Hvis Manden afgaar ved Døden inden sit 71. Aar, bliver den fraskilte Hustrus Andel mindre end efter Udvalgets Forslag; dør Manden efter sit 71. Aar, bliver Andelen større.

I nedenstaaende Tabel er Virkningen af de 2 Delingsregler sammenholdt:

Tidspunktet for Mandens Død regnet fra Indgaaelsen af 2det Ægteskab	Udvalgets Forslag:			
	1. Hustru	2. Hustru	1. Hustru	2. Hustru
0	100 pCt.	0 pCt.	56 pCt.	44 pCt.
5	80 —	20 —	56 —	44 —
10	67 —	33 —	56 —	44 —
15	57 —	43 —	56 —	44 —
20	50 —	50 —	56 —	44 —
25	44 —	56 —	56 —	44 —
30	40 —	60 —	56 —	44 —
35	36 —	64 —	56 —	44 —
40	33 —	67 —	56 —	44 —

Det tilføjes under Henvisning til det foran om det til Raadighed staaende statistiske Materiale vedrørende Skilsmisse-Hyppighederne anførte, at disse ikke direkte er taget i Betragtning ved Konstruktionen af fornævnte Tabel over Ægteskabets Middelvarighed, men at man til Gengæld har forudsat en Dødelighed, der er ikke ubetydelig stærkere end den af Det statistiske Departement for den danske Befolkning konstaterede.

Sig. Kristensen.

Frits Iversen.

STATSTJENESTEMÆNDENES
CENTRALORGANISATION

(Funktionærklasserne)
Styrelsen.

Bilag 10.

København, den 28. September 1939.

Til Udvalget af 31. Maj 1938 angaaende fraskilte Hustruers Pensionsret.

Under 20. Juli d. A. har det ærede Udvalg tilstillet vor Centralorganisation til Erklæring et Udkast til Ændringer i Lov af 31. Marts 1931 om Statens Tjenestemænd.

Centralorganisationen har efter at have gennemgaaet Udkastet vedtaget at tilstille Finansministeriet følgende Skrivelse:

„Nærværende Centralorganisation har under 20. Juli 1939 fra Udvalget af 31. Maj 1938 angaaende fraskilte Hustruers Pensionsret modtaget et af nævnte Udvalg udarbejdet Udkast til Lovforslag, sigtende til at give fraskilte Hustruer Andel i den Enkepension, som efter Lovens nuværende Affattelse helt tilfalder den Person, som ved Dødsfaldet var gift med den paagældende Tjenestemand.

Centralorganisationen har ingen Indvendinger at gøre, hvad angaar selve det Princip, der er nedlagt i Udkastet, men kunde dog, hvad visse Enkeltheder angaar, ønske Ændringer. Imidlertid har vor Centralorganisation ikke fremsat noget Ønske over for Udvalget om Forhandling herom, idet det er dens Opfattelse, at man samtidig burde tage under Overvejelse at søge andre Ændringer gennemført i Tjenestemandslovens Pensionsafsnit. Vi tænker saaledes paa en Ændring, sigtende til at Pensionsretten ikke, som Tilfældet er nu, helt fortabes, naar en pensionsberettiget Tjenestemand træder ud af Statstjenesten over i privat Virksomhed, eller naar han afskediges, uden at Afskedigelsesaarsagen er Alder eller Svagelighed.

Ligeledes kunde vi samtidig ønske en Ændring i §§ 60, 62 og 68 i Pensionsloven i Overensstemmelse med den Udtalelse, vi under 19. April d. A. har fremsendt til Finansministeriet som Svar paa det tilsendte Udkast vedrørende Ændringer til de nævnte Paragraffer.

Det her nævnte samt eventuelle andre Spørgsmaal i Forbindelse med Pensionslovens Bestemmelser vil Centralorganisationen anse for meget ønskeligt at faa drøftet enten ved en Forhandling med Finansministeriet — eller om det maatte skønnes mere praktisk i et af Ministeriet nedsat Udvalg med Repræsentanter ogsaa for Tjenestemandsgeselskaberne.

Vi imødeser gerne snarest belejligt Ministeriets Svar.”

Med Henviisning til ovenstaaende mener vi det praktisk at afvente Finansministeriets Svar, forinden vi fremsætter Ønske om Forhandling med Udvalget, idet vore Ønsker om Ændringer i Udkastet, saafremt Svaret bliver imødekommende, paa anden Maade kan fremføres for Udvalget.

Centralorganisationen vilde være taknemlig for at faa tilsendt 20 Eksemplarer af det nævnte Lovudkast.

P. S. V.

Ærbødigst

Ch. Petersen.

Chr. Vejre.

STATSTJENESTEMÆNDENES
CENTRALORGANISATION
(Funktionærklasserne)
Styrelsen.

Bilag 11.

København, den 24. Oktober 1939.

Til Udvalget af 31. Maj 1938 angaaende fraskilte Hustruers Pensionsret.

Under Hensyn til, at vi fra Finansministeriet har modtaget Meddelelse om, at Spørgsmaalet om fraskilte Hustruers Pensionsret ønskes behandlet uden Forbindelse med de af vor Centralorganisation ønskede yderligere Ændringer i Tjenestemandslovens Pensionsafsnit, skal vi med Henviisning til vor Skrivelse til Udvalget af 28. f. M. meddele, at vi herefter ikke til det fremsendte Forslag ønsker at stille Forslag til Ændringer.

P. S. V.

Ch. Petersen.

Chr. Vejre.

STATSTJENESTEMÆNDENES
CENTRALORGANISATION II
(Embedsklasserne)

Bilag 12.

København, den 28. Oktober 1939.

Til Udvalget angaaende fraskilte Hustruers Pensionsret.

Efter Modtagelsen af det med Udvalgets Skrivelse fremsendte Udkast til Lov angaaende fraskilte Hustruers Pensionsret og senere mundtlig Drøftelse skal man meddele, at Centralorganisation II kan godkende Udvalgets Forslag.

Ærbødigst

Høgsgaard.

Christensen.

DANSKE STATSEMBEDSMÆND
SAMRAAD

Bilag 13.

København, den 3. November 1939.

Til Udvalget af 31. Maj 1938 angaaende fraskilte Hustruers Pensionsret.

Under Henvisning til Udvalgets Skrivelse af 20. Juli d. A. skal man meddele, at Samraadet kan tiltræde det fremsendte Udkast til Lov om Bevarelse af Pensionsret for fraskilte Hustruer.

Frederik Bang.

Christian Strøm.

Karise, den 24. Oktober 1939

Til Udvalget af 31. Maj 1938 angaaende fraskilte Hustruers Pensionsret.

Ved Skrivelse af 20. Juni d. A. har Danmarks Lærerforening fra det ærede Udvalg modtaget et Udkast til Lovforslag vedrørende fraskilte Hustruers Pensionsret.

Efter at have gennemgaaet Udkastet har Hovedbestyrelsen for vor Organisation Dags Dato sendt følgende Skrivelse til Finansministeriet:

„Hovedstyrelsen for Danmarks Lærerforening kan tiltræde de i Udkastet fremsatte Hovedprincipper; men man tillader sig at fremsætte følgende Ændringsforslag til Overvejelse:

1. Udkast 2, § 1, Stk. 1, foreslaas ændret til: „Indgaas Ægteskabet efter Mandens 60. Aar, nedsættes Enkepensionen gradvis med $\frac{1}{3}$ for hvert Aar, Ægteskabet indgaas efter det fyldte 60. Aar, saaledes at Enkepensionen helt bortfalder, hvis Ægteskab indgaas efter Mandens 65. Aar.

Enkepensionen bortfalder ligeledes, hvis Ægteskabet indgaas ved Mandens Dødsleje eller efter, at han er afskediget med Ventepenge eller Pension, uden at Genindtræden i Statstjeneste har fundet Sted.“

2. I § 1, Stk. 2, foreslaas tilføjet efter „Enkepensionen“: „dog, hvis det godtgøres, at Enken er uden Skyld i eller uvidende om det paagældende Forhold, beholder hun Retten til Pension.“

3. Samme Paragraf, Stk. 6, foreslaas: „Dødsfald eller“ udgaar.

4. Udkast 2, § 2, udgaar.

Til Ændringsforslag 3 bemærkes: Den i Udkastet foreslaaede Form synes at være en Forringelse af de bestaaende Forhold i Henhold til Note til Tjenestemandsløvens § 68.

Ændringsforslag 4 er en Følge af Ændringsforslag 3.

Danmarks Lærerforening vil gerne deltage i en Forhandling om nævnte Spørgsmaal.“

Paa Hovedbestyrelsens Vegne

Ærbødigst

K. A. Kristensen.

N. Nielsen.

UDVALGET AF 31. MAJ 1938 ANGAAENDE
FRASKILTE HUSTRUERS PENSIONSRETBilag 15.*København, den 1. November 1939.**Til Danmarks Lærerforening.*

Udvalget har med Tak modtaget Foreningens Skrivelse af 24. f. M.

Med Hensyn til de til Overvejelse fremsatte Ændringsforslag skal man udtale, at Udvalgets Kommissorium kun berettiger det til at behandle og stille Forslag med Hensyn til *fraskilte Hustruers* fremtidige pensionsretlige Stilling, hvorimod andre pensionsretlige Spørgsmaal falder uden for Udvalgets Omraade. Da det af Foreningen fremsatte Ændringsforslag Nr. 1, angaaende en højere Alder end hidtil for Tjenestemændene ved Ægteskabs Indgaaelse som Betingelse for Udelukkelse af Enkepension saaledes ligger uden for Udvalgets Omraade, ligesaavel som det som Nr. 2 stillede Forslag, mener Udvalget sig ikke kompetent til at optage nogen Forhandling om disse Spørgsmaal.

Med Hensyn til de under Nr. 3 og 4 — samhørende — Forslag skal man udtale, at naar Udvalget har været enig om, at Retten til Enkepension for den fraskilte Hustru bør fortabes endeligt ved nyt Ægteskab, er Grunden den, at den fraskilte Hustrus Pensionsret efter Forslagene er gjort afhængig af, at der ydes hende *Underholdsbidrag*; da dette imidlertid altid bortfalder endeligt ved nyt Ægteskabs Indgaaelse, har man ment det nødvendigt ogsaa at lade Bortfaldet af Pensionsretten være endelig. Nogen Forringelse er der dog ikke Tale om, da Reglen kun gælder den fraskilte Hustru, der tidligere ikke havde Pensionsret, og den i Note 2 til § 68 i den kommenterede Udgave af Tjenestemandsløven citerede finansministerielle Afgørelse vil formentlig ogsaa fremtidig blive fulgt, forsaavidt angaar *Enken*, da der ikke for hendes Vedkommende — som for den fraskilte Hustru — ved Forslaget er givet nye Regler.

Forsaauidt Foreningen herefter skulde ønske en mundtlig Forhandling med Udvalget, skal man foreslaa, at denne finder Sted snarest belejligt, om muligt i næste Uge, idet Udvalgets Betænkning gerne skulde afsluttes i den nærmeste Fremtid.

P. U. V.

V. Thalbitzer.

Karise, den 3. November 1939.

Til Udvalget af 31. Maj 1938 angaaende fraskilte Hustruers Pensionsret.

Tak for tilsendte Redegørelse. De fremsatte Bemærkninger var kun til Overvejelse, og jeg indser, de to første Punkter ikke falder ind under den foreliggende Opgave.

Efter at have forhandlet med Lærer N. Nielsen, Overlund, der tager sig af Lærerforeningens tjenstlige Forhold, kan jeg tiltræde Udkastet i den foreliggende Form. Danmarks Lærerforening ønsker ikke mundtlig Forhandling om Sagen.

P. H. V.

K. A. Kristensen.

